Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5270 — 2/15 ՅՈՒՆԻՍ 1903 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 19 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1321 — Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5270

درعليه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK"
Galata, Constantinople

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղրշ
» » » »	վեցամսեայ	70	»
» » » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Ուսուցանելու չատ մը մեթոտներուն մէջ, երկու տեսակը կայ գլխաւորաբար. մէկը՝ բանադատումով, ճաղկելով. իսկ միւսը համոզելով, չոյելով: Ինքնուրոյն գիտութիւն մը նկատելով Մանկավարժութիւնը՝ հոգեբանութենէն անբաժան՝ երբ ուզենք հասկնալ անոր գերակշիռ օգուտները, առաջին վայրկեանէն իսկ պիտի խոստովանինք թէ բանադատական (կամ, եթէ կ'ուզէք, վարդապետական) ոճը չէ նախամեծարն ու արդիւնաւորը:

Ընդունելով այս վարկածը իբրեւ հիմ եւ ճշմարտութիւն, պէտք է խոստովանինք թէ ժողովուրդն ալ կրթելու, գիտակցութեան, ինքնազարգացման ճամբուն մէջ դնելու, գեղեցիկ սկզբունքներ եւ կրթութեան սէր անոր ներշնչելու համար այդ երկու միջոցներէն մէկը պիտի ընտրենք, վասն զի ճապէս նոյնն է տգէտ ամբոխը, ինչ որ է մանուկը: Ասոր ալ, ինչպէս անոր՝ միտքն է անոպայ, եւ սիրտը հոգին մշակուելու կարօտ:

Կրթական մշակները՝ հոգեբանական այդ մեթոտը մինչեւ որ չկիրարկեն գործնականին մէջ ու չատ լայն առումով մը՝ չպիտի կրնան արդիւնաւոր ըլլալ այն ժողովուրդին որուն մէջ գործելու կոչուած են:

Ասոր համար է որ, Պոլիս թէ գաւառները, չատ տեղ անյաջողութեան կը մատնուին մեր վարժուհիներն ալ, վարժապետներն ալ:

Անյաջողութեան պատճառը պէտք չէ կարծել թէ իրենց անհմտութիւնը, ուսումի անբաւականութիւնն է: Ո՛չ, մեծամասնաբար ոչ:

Սկզբնապատճառը, հոգեբանական կէտը ճիշդ այն է որ մեր ուսուցիչները, չատ տեղ ու չատ հեղ, չեն հետեւիր այն հոգեբանական մանկավարժութեան (հոս իմանալու է հանրավարժութեան, եթէ կը ներուի այս քմածին բառը) այս', չեն գործադրեր այն համոզկեր, չխրտչեցնող, եւ բնական–հոգեբանական մեթոտը որուն վրայ օրը տասն հեղ երդում կ'ընեն:

Կ'ընդունինք թէ առածներն ալ, դարերու հետ, իրենց իմաստէն չատ բան կը տուժեն, եւ թէ — օրինակի համար — սա մեր եղած պարագային մէջ, այսօրուան օրս, ճիշդ չէ «որ ոչ լուիցէ ունկամբ, լուիցէ թիկամբ» ծանօթ առածը:

Արդ՝ մեր ուսուցիչները, մանաւանդ անոնք որ վարիչի դեր ալ ունին, անոնք որ իբրեւ տեսուչ կամ ուսուցիչ գաւառ կ'երթան (ուր բնականաբար ուչագրաւ դիրք մը ունին), անոնց համար պարագան չատ փափուկ է. իրենց յաջողիլ, յարատեւել, օգտակար ըլլալը փոքրիկ՝ աննշան կէտէ մը կախում ունի, կրնանք ըսել, — Թաքթի (վարուողութեան) խնդիր՝ պարզապէս, եթէ տարբեր՝ չատ զօրաւոր պատճառ մը (ինչպէս բացարձակ ապիկարութիւն եւ անբաւականութիւն) չէ որ անկարելի կ'ընէ պաշտօնավարելը:

Աս ալ կայ որ, չատ անգամ, ճարպիկ վարուողութիւն մը կրնայ չատ մը թերութիւններ պարտըկել, թէեւ աս չէ մեր պաշտպանելիք ու յանձնարարելիք եղանակը:

Հոս չպիտի թուարկեմ օրէնքներու կամ պատուիրանքներու չարք մը, որպէս զի յաջողիլ ուզողներն անոր հետեւին, ինչպէս Հինն Իսրայէլ՝ Մովսէսի Տասնաբանեային: Այդ չարքն ու թուումը մանաւանդ անոր համար աւելորդ է՝ որ տեղն ու պարագաները, դիպուածներն ու յարաբերութիւնները վարուելակերպի այնչափ ու այնպիսի պահանջումներ ունին որ կարելի չէ զանոնք որոշ ձեւերու կամ պայմաններու ենթարկել: Հոս է արդէն tactին խսկական բնութիւնը եւ կենցաղագիտութիւնը, որ չատ մը ուսումներու ստացումովը չէ որ երեւան կրնայ գալ, բայց անոնցմէ կը բղխի, անոնցմէ՝ կը հիւթաւորուի, ապրելով կը ստացուի, կեանքի դրական ու ժխտական պայմանները իրարու հետ հաչտեցնելով կը ձեւանայ:

Այս հաչտեցնելու ձիրքն է որ կը պահանջուի ամէն անոնցմէ որ ժողովուրդին մէջ, ժողովուրդին հետ, ժողովուրդին համար կ'ապրին՝ ինչպէս է ուսուցիչը, ինչպէս է քահանան, ինչպէս է բժիշկը — երեք պաշտօններ՝ որոնց մէջ գիտութեան չափ կարեւոր է այն երկրորդ՝ այն միւս բանը՝ որուն դուք ինչ անուն կուտաք տուէք, ես՝ Յաջողութեան գաղտնիք կ'ըսեմ, որ կ'ընդգրկէ իր մէջ, վարուողութիւնն ալ, կենցաղագիտութիւնն ալ, քաղաքագիտութիւնն ալ:

Բայց, սխալ չհասկցուինք. չեմ պահանջեր որ մեր ուսուցիչները վարչապետ ըլլան: Ո՛չ, անոնք թող վարժապետ միայն, դպրոցի սահմանին մէջ, ու լոկ հոն. բայց գիտնան համակերպիլ պարագաներուն, կարգ ու սարքին, վարք ու բարքին. մանաւանդ թէ չարհամարհեն ո՛չ ժողովուրդն ու ժողովրդայինը, ո՛չ ալ տեղայինն ու ընկերայինը: Մարդ՝ վարժապետ ըլլալով՝ չի դադրիր ընկերային մարդ ըլլալէ, եւ անոր վերաբերող պարտաւորութիւններէն: Եւ քիչ բան կարդացած ըլլալ, մէկ երկու լեզու գիտնալ, եւայլն՝ իրաւունք չեն տար արհամարհոտ, ցուրտ ու անտարբեր վարուելու այն ժողովուրդին հետ զոր կրթելու պաշտօնն ունի:

Շատ թերութիւններ կրնայ ունենալ անիկա: Ատոնք մէկ օրէն միւսը ուղղել, մանաւանդ վարուելու այդ եղանակով ուղղել՝ ո՛չ, չե՛ս կրնար: Մանուկը կրթելու համար մանուկ ըլլալու է, ըսուած է. նոյնը նաեւ ժողովուրդը կրթելու պայման մըն է: Իրեն հետ ապրէ, իրեն պէս խորհէ, իրեն պէս զգա՛, կամ գոնէ համակիր կարեկիր վարմունքովդ ժողովուրդին համարումն ու սէրը քու կողմդ դարձուր. անկէ ետքը սկսէ ցրել իր նախապաշարումները, ուղղել սխալները՝ համոզելով, սիրաշահելով, ի հարկին տեղի տալ ձեւացնելով՝ բայց ներքնապէս միշտ պատրաստ գտնուելով, քու առողջ ու չինիչ սկզբունքդ անոր ընդունիլ տալու ի հարկին կողմնակի՝ (բայց ո՛չ կեղծաւոր) եւ անուղղակի (բայց ո՛չ անուղիղ) միջոցներով միշտ հետապնդելով անոր օգուտը ցոյց տալու, բարոյական մարդը կաղմակերպելու վախճանին: Դուն, այսպէս, ժողովուրդին մօտենալուդ պէս, գիտցիր որ անիկա պատրաստ հող մը կ'ըլլայ արգասաւորելու քու աղւոր խրատներդ, բարոյական կամ կրթասիրական գաղափարներդ: Անոր հասկցո՛ւր թէ չես ծաղրեր զինքը, չես ատեր իր պաշտամը, չես անգոսներ իր տգիտութիւնը, թէ քուկդ ալ են յոյզերն ու զգացումները, չահերը, նախասիրութիւնները, ճաչակները, եւ այլն: Այն ատեն ձեռք բերիր յաջողութեան գաղտնիքը, եւ եթէ ուսուցիչ ես՝ ժողովուրդը քու դպրոցիդ ու կրթական սկզբունքներուդ բարեկամ պիտի ըլլայ. եթէ բժիշկ ես՝ քու լեղի դեղերդ սիրով պիտի կուլ տայ եւ հատու նշդրակէդ չպիտի խուսափի. եթէ քահանայ ես՝ եկեղեցիդ պայծառ ու չէն պիտի պահէ, եւ քու Աստուածդ նուիրուած Խորանին առջեւ խունկն ու ձէթը միշտ պիտի արծարծէ...:

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

ԲԱԳՈՒԻ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՈՒՆԸ

Բագուի Հայոց Մարդասիրական մարմնի աչքի ընկնող բազմաթիւ ծառայութիւններից մէկը անկասկած, պէտք է համարել եւ նրա աշխատանքի տունը, որ գոյութիւն ունի 1901 թուի յունիսից:

Թէ ո՛ր աստիճանի համակրելի հիմնարկութիւն է առհասարակ աշխատանքի տունը, այդ հարցի մասին մենք երկար չենք խօսի, որովհետեւ այժմ ամենքի համար պարզ է, թէ աշխատանքի միջոցով ողորմութիւն տալը ամենայարմարագոյն օգնութիւնն է, որ մենք կը հասցընենք աղքատ դասակարգին: Տուէք աղքատին գործ, ու նա պարապ փողոցներում չը թափառի, որ նա սովորի իր մաքուր աշխատանքի միջոցով ապրել:

Այժմ տեսնենք՝ Մարդասիրական մարմնի աշխատանքի տունը կարողացե՞լ է դէթ մի ծառայութիւն անել Բագուի պէս մի մեծ արդիւնաբերական կենտրոնում, ուր ժողոված է գործ փնտռողների մի ստուար մեծամասնութիւն եւ ուր վերջին 2–3 տարուայ ճգնաժամի չնորհիւ աղքատների, փողոցներում մնացածների թիւը եռապատկվել քառապատկվել է: Ըստ երեւոյթին այսպիսի կենտրոններում աշխատանքի տները լցված պէտք է լինեն աշխատողներով: Սակայն իրականութիւնը բոլորովին հակառակ պատկեր է ներկայացնում: Արդեօք ինչն է պատճառը:

Այս տարի մեզ վիճակված էր Բագուի հայոց Մարդասիրական մարմնին 1902 թուի հաշիւները կազմելը: Ես առանձին ուշադրութեամբ նայեցի աշխատանքի տան հաշիւներին, սրտիս մօտ ընդունելով այդ տեսակի հիմնարկութիւնները:

Աւելորդ չեմ համարում ծանօթացնել յարգելի ընթերցողներին այդ տան 1902 թուի համառօտ տեղեկագրի հետ:

Աշխատանքի տան անմիջական կառավարութիւնը կենտրոնացած է եղել առանձին կօմիտէտի ձեռքում, բաղկացած 12 հոգուց, որոնցից 3ը վարչութեան անդամներից են, իսկ մնացածները՝ անդամներից հրաւիրված տիկիններ եւ պարոններ: Բացի կօմիտէտից, աշխատանքի տունը ունի նաեւ առանձին կառավարիչ, որին յանձնված է գործերի անմիջական հսկողութիւնը եւ ներքին կարգապահութիւնը:

1902 թուի սկզբին աշխատանքի տան մէջ եղել են հետեւեալ բաժանմունքները. կար ու ձեւի, ուռկաններ գործելու, կազմարարատուն, լուացարան, ատաղձագործարան, պակլի մաքրելու, չէմօդաններ պատրաստելու,— բացի դրանից պատրաստվելիս են եղել անհրաժեշտ քանակութեամբ թղթէ տոպրակներ, բռնոցներ եւ տուփեր: Սակայն այդ բաժանմունքներից մի քանիսը չուտով փակել են, որովհետեւ նախ՝ պահանջում են մեծ ծախսեր, իսկ երկրորդ՝ խիստ մասնագիտական ընդունակութիւն են կրում:

1. Հաշուէտարուայ ընթացքում ծախս է եղած աշխատանքի տան վրայ 8395 ր. 83 կ. 1. առ 1ն յունվարի 1902 թուի մնացորդ իրեղէնների եւ 1902 թուի հաշուին ծախսեր են եղել 2177 ր. 5 կ.: Մուտք է ունեցել 5132 ր. 9 կ. իրեղէնների եւ ծախսերի մնացորդից առ 1ն յունվարի 1903 թ. 2156 ր. 92 կ., մնում է 3384 ր. 17 կ.: Հաշուէտարուայ ընթացքում աշխատանքի տանն աշխատել են 824 հոգի, որոնցից 144 կանայք են, 145 տղամարդիկ եւ 525 երեխաներ երկու սեռի: Բոլորը միասին աշխատել են 13922օր, որոնցից կանայք աշխատել են 2430 օր, տղամարդիկ՝ 2752 եւ երախաները՝ 8740 օր. վարձ տրուած է 1676 ր. 7 կ. միջին թուով 12,29 կ. իւրաքանչիւր օր եւ բացի դրանից աշխատողները ստացել են ձրի ճաչ եւ առաւօտները թէյ, չաքար եւ հաց, որը մարդասիրական մարմնին նստում է մօտ 11 կոպ.: Ուրեմն իւրաքանչիւր բանւորը ստացել է միջին թուով 23,29 կ. վարձ, որ ամենայն դէպս բաւարար պէտք է համարել, ի նկատի առնելով այն վարձը, որ տրվում է պետական աշխատանքի տներում: Չը պէտք է նաեւ մոռանալ, որ այս աշխատանքի տան գործողների մեծամասնութիւնը երախաներ են, որոնց համար բաւական յարմարութիւններ են ստեղծված: Այդպէս, նրանք ամառը աշխատել են 8 ժամ, իսկ ձմեռը՝ 6 ժամ:

Կանայք աշխատել են գլխաւորապէս կար ու ձեւի բաժանմունքում եւ ուռկաններ են գործել: Տղամարդիկ պակլի մաքրել՝ ատաղձագործարաններում, կազմարարական բաժիններում, իսկ երախաները բացի պակլի մաքրելու բաժանմունքից՝ գործել են համարեա բոլոր բաժանմունքներում: Միջին թուով իւրաքանչիւր օր աշխատել են մօտ 46 հոգի:

Մի այնպիսի քաղաքում, ինչպիսին է Բագուն, մանաւանդ ներկայ պայմաններում, երբ պարապների թիւը չատ է, աշխատանքի տանը աշխատողները թիւը իւրաքանչիւր օր պէտք է հասնէր մօտ 200ի, եթէ ոչ աւել: Սակայն ինչո՞ւ է 46: Այդ հարցը խսկապէս ինձ չատ հետաքրքրեց: Արդեօք վարչութիւնն է մեղաւոր, թէ վարձն է քիչ: Ես խսկապէս համեմատեցի նշանաւոր աշխատանքի տըների վարձատրութեան հետ եւ գտայ, որ Մարդասիրական մարմնի աշխատանքի տանը անհամեմատ վարձը բարձր է: Տալիս են նաեւ ձրի ճաչ, թէյ, չաքար եւ հաց: Ուրեմն աղքատի մի չարք կենսական պահանջները բաւարարութիւն են ստանում: Հայերի մէջ աշխատանքի տները նոր հիմնարկութիւններ են. նրանք դեռ հաւատով չեն վերաբերվում, մեծամասնութիւնը խոյս է տալիս այնտեղ գործելուց, առանց որ եւ է պատճառաբանութեան: Մարդասիրական մարմնին վարչութիւնը իր խնդրատուներին, եթէ նկատել է, որ այս կամ այն աշխատանքի ընդունակ է, առաջարկել է գործ, բայց նրանք հրաժարվել են գործից, ասելով թէ սովոր չեն այդպիսի տներում գործել: Փորձում էք համոզել, թէ յամենայն դէպս այստեղ աշխատել անհամեմատ լաւ է, քան մուրալը, նրանք լսել անգամ չեն ուզում: «Տարէք մեզ կենդանի գերեզմանի մէջ դրէք, այդպիսի տեղ մի ուղարկէք»:

Ի հարկէ վարչութիւնը ստիպված է մերժել այդ տեսակի մտածողներին, որը առիթ է տալիս բազմաթիւ գանգատների եւ նոյն իսկ զրպարտութիւններին: Եւ իրօք հարկաւոր է ստիպել նրանց աշխատանքի միջոցով հայթայթել իրանց օրական պարէնը, թէ չէ փող տալով՝ նրանց մենք ուղղակի ձրիակերութիւն ենք սովորեցնում: Մեզ թւում է, թէ վարչութիւնը անում է ինչ հնարաւոր է. վարձատրութիւնը քիչ չէ, այլ չատերը սովորել են մուրալ եւ չեն ուզում յետ կենալ իրենց պախարակելի սովորութիւնից: Կան եւ այնպիսիները, որոնք ամենայն սիրով աշխատում են եւ գոհ են իրանց դրութիւնից: Եթէ մէկ բաժանմունքում գործը պակասում է, փոխադրում էք միւս բաժանմունք, նա ուրախութեամբ աշխատում է այդ նոր բաժանմունքում, մինչեւ որ նոր պատուէրներ ստացվեն այն բաժանմունքում, ուր նա առաջ աշխատում էր:

Բայց եւ այնպէս նկատվում է, որ գնալով աշխատողների թիւը աւելանում է, սակայն պատուէրների պակասութիւն զգացվում: Բագուի հասարակութիւնը պիտի աշխատի այդ հիմնարկութիւն պահպանել եւ նա կարող է անել առանց նեղութեան: Հարկաւոր է մի այն պատուէրներ ուղարկել: Այժմ բաւական մաքուր են կատարվում պատուէրները եւ բոլորովին վստահ կերպով կարելի է յանձնել այս կամ այն գործը: Եթէ պատուէրներ լինեն անընդհատ, հաւանական է, որ աշխատանքի տունը բոլորովին միաս չի տալ. մանաւանդ այսուհետեւ: Այս տարի յունիս 1ին Մարդասիրական մարդկային աշխատանքի տունը եւ ճաչարանը կը տեղափոխվի սեփական տունը, որը կառուցվում է Ստանիսլավսկայա փողոցում: Մինչեւ այժմ գտնվում էր ուրիչի տանը, որի համար վարձ է տրվում 1600 րուբլի:

Մարդասիրական մարմնին Նորակառոյց տունը չինվում է հանգուցեալ Գրիգոր Թումայեանի ժառանգների նուիրած 30,000 րուբլիով: Նրան կից բագուեցի Լուդվիկ Սէրգեանը աղքատ ընտանիքներ բնակեցնելու համար չինում է 17 բնակարաններ, բաղկացած մի սենեակից եւ մի խոհանոցից: Թումաեանների հաչւով չինվելիք տանը բացի աշխատանքի տնից, ճաչարանից, կարելի է բնակեցնել նաեւ 28 աղքատ ընտանիքներ, յատկացնելով իւրաքանչիւրին մի–մի սենեակ:

ԱՐՀԵՍՏՆԵՐԸ ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ

Երզնկա գաւառը ուղղանկիւն եռանկիւն մը կը ներկայացնէ, հսկայ, ձիւնապատ լեռներով եզերագծուած, ուրկէ Եփրատ կը սողոսկի օձապտոյտ ու գալարուն, վայն երկու ծանօթ մասի բաժնելով, յայսկոյս եւ յայնկոյս անուամբ: Այս գետը, մինչդեռ տնտեսական բարգաւաճման ստուար մը ու երկրագործին յառաջդիմութեանը բնական օժանդակ մը հարկ էր հանդիսանալ, ընդհակառակը, իր ուղխինահոս յորդումներով ու յարափոփոխ ընթացքով պատուհասիչ խրտուիլակը եղած է, չրջակայ անդ ու դաչնագետիններ քանդելով, փճացնելով:

Դաչտային կլիման չոր ու խիստ է, բայց լերանց կողերու վրայ կամ ստորոտը փռուած գիւղերուն ու վանքերունը՝ չատ հաճելի ու առողջարար, որոնց հովասուն, ջրաչատ տեղերը՝ մէկ երկու ամիս ամառուան կիզիչ տապին՝ հարուստն ու միջակօրեար քաղքենին կ'երթան յիուլի վայելել բնութեան ցուցադրած ա'ննահաճոյ, հոգեպարար գեղն ու կախարդող հրապոյրը:

Հողը որքան բեղուն ու ընդհանրապէս լաւ գործուած՝ մէր մշակին անխոնջ ջանքերով, սակայն տեղ տեղ կը գտնուէին լճացած, բորբոսած ջուրեր, ներսած, ճախճախնային վայրեր, որոնք իրական վտանգ մը եղած են հանրային առողջութեան, ծնունդ տալով տարուան բոլոր եղանակներուն մէջ սովորական ջերմ հիւանդութեան եւ պարբերական համաճարակներու:

Բերքերն են գլխաւորաբար համեղ ու հիւթեղ պտուղներ, բանջար, արմտիք ու ընդեղէններ, զորս առատութեան տարիները կ'արտածեն գաւառէն դուրս ալ:

Համանուն կեդր. քաղաքը որ հիմնուած է սակաւ ինչ հիւս. արեւմուտք, դուր ու տափարակ գետնի վրայ, չուրջ սակէ 35–40 տարիներ առաջ անչէն ու անչուք աւան մը էր հոս ու հոն ցանուցիր կիսափուլ բնակութիւններով, ուր որքան վաճառականութիւնն ու արհեստը, այնքան ալ կրթ. գործը կը գտնուէին ստորնագոյն մակարդակի վրայ: Այն ատենի առեւտրականը՝ քաղաքին մէջ համեստ խանութպանը, մերեզակն էր, եւ գիւղերը՝ չրջիկ թափառիկ չարչին. արհեստները բոլորովին նախնական խղճալի վիճակի մէջ, իսկ դպրատունը յանձնուած էր աւանդական պատուելիին խնամքին, որուն կարկառուն դիմաստուերը այնքան ձեռնհասօրէն ու լայն կերպով յատականիչեց այս էջերուն մէջ Պ. Լեւոն Սրապեան:

Սակայն յորմէհետէ Դ. զօրաբանակը վերջնապէս հաստատուեցաւ հոս, Երզնկան ալ սկսաւ մտնել ստոյգ յառաջդիմութեան մը չաւիղին մէջ: Մերձակայ գաւառներէն—Կարին, Ակն, Արաբկիր, Խարբերդ—օտարականներու ստուար հոսանք մը ծայր տուաւ հետզհետէ արագ արագ. ասոնք հայճեպով փութացին հաստատուիլ՝ տակաւին կոյս մնացած այս արգաւանդ գետինը չահագործելու համար, իրենց գործնական հմտութիւնով, այս չէս անուղղակի կերպով պատճառ ըլլալով տգէտ տեղացիներու հանդէպ փոխադարձ տաք ու չինիչ մրցակցութեան մը արծարծումին:

Եւ իրաւ ալ Երզնկացին սուղ միջոցի մը մէջ հսկայ քայլերով յառաջդիմեց, զարգացաւ առեւտրական, արհեստական եւ կրթական տեսակէտով հաւասարապէս, չնորհիւ մէկ կողմէն տեղացիներու եւ օտարականներու միացեալ ջանքերուն ու տենդոտ գործունէութեան, եւ միւս կողմէ Պոլսոյ հետ սկսուած չփման, սեղմ յարաբերութեան, այնպէս որ հիմա եթէ ո'չ ճոխ ու բանուկ վաճառաչահութեամբ, այլ մանաւանդ արհեստական ճարտարութիւններով Երզնկա Թուրքիոյ կարեւոր կեդրոններէն մին կը հանդիսանայ ապահովաբար:

Հայերը մօտաւորապէս 8–9000 բնակչութեամբ, կը զբաղին առեւտուրով ու արհեստով, եւ իրենց ուղղամիտ, գործունեայ առանձնայատկութիւններով բարձր դիրքեր գրաւած են եւ յաչս տեղական կառավարութեան համակրելի եղած: Այս անգամ փափաքս ով ընթերցողին ներկայացնել ամփոփ պատկերացումով մը միայն հայ արհեստաւորը, յաջորդ թղթակցութեան մը կը թողունք տեսութիւն մը կրթական գործին վրայ:

Մանիսայագործութիւն. — 85–90 մանիսայագործներ կան, որոնց գլխաւորագոյնն է Լեփեան համբաւեալ տունը, իբրեւ մանածի վաճառական ու մեծաքանակ չինող. կը պատրաստեն զանազան մեծութեամբ մանիսայի ծրարներ, սէրկի, սաբրանն եւայլն, զորս կը սպառեն մեծաւ մասամբ Կարնոյ, Կիւմիւչխանէի, Բաբերդի հրապարակները: Այդ արհեստը կրկնակի օգտակար եղած է մեր համայնքին. նախ կանանց առօրեայ զբաղումն է առէջն ու սատայնանկութիւնը, որով կրնան համեստ չափով մը մասնակցել ընտանիքին պէտքերուն հայթայթմանը. երկրորդ, ասոնք ձեռական աշխատութեանց տակ հարկադրուելով հեռու մնալ հաւաքումներէ՝ պատեհութիւն չեն ունենար սին ու պատիր բամբասանքով վատնելու թանկագին ժամանակը:

Դերձակագործութիւն. — Եօթը արհեստաւորներ կան, որոնք կը չինեն նուրբ ու փափուկ զենջակներ, անձեռոց սաւաններ, սփածանելի, եւլն.:

Լաչակաճնութիւն, եազմաճի.— Ասոնք թուով 8 են, որոնք միջին հաչուով 5 6 գործաւորներ ունին, կը չինեն բարակ չղարչէ վրայ նախչուն լաչակներ, փոքրալիր քօղեր, գլխու փաթոյթ:

Ներկարարութիւն.— Ընդամէնը վեց ներկարարներ կան. կը ներկեն վառ գոյներով բուրդէ, բամպակէ մանուածոյ եւ հիւսուածներ, չալեր եւլն.: Այս արհեստը մեծապէս պիտի յաջողի, եթէ ներկայ հնադարեան միջոցներուն տեղ, գիտական դրութեամբ կիրարկուի:

Որմանկարչութիւն.—Երեք հայ որմանկարիչներ կան. կը ներկեն տներուն գոյներով քանդակներ, չէնքերու քիւեր, տուն, պատուհան եւ պատերու, ձեղունի վրայ կը նկարեն նրբնեռանգ ծաղիկներ:

Դերձակութիւն.— Այս արհեստը չատ յառաջացած է. չափու վրայ եւրոպական ճաչակով ու նորաձեւութեամբ կը չինեն զանազան վայելուչ հագուստներ, ձմեռնային կրկնոցներ, կանանց չրջազգեստ, եւլն.: Բացի մէկ քանի մօտիսթներէ, հիմա իգական նոր սերունդը բաւականաչափ կ'ուսանի դպրոցէն կար ու ձեւագիտութիւն. 60 դերձակներ կան:

Կօշկակարութիւն. — Կօչկակարները թուով 110 են, որոնք կը չինեն զանազան նրբաձեւ կօչիկներ՝ պօթ, մոյկ, կիսակօչիկ, մուճակ, հողաթափ, եւլն.:

Ատաղձագործութիւն.— Ատաղձագործները՝ որոնք միանգամայն կը կահագործեն, կը չինեն հասարակ ու ընտիր ատաղձներէ դուռ, պատուհանի չրջանակ, անոտուկ, դարան, զարդասեղան, սաղ, ներակերտ աթոռներ, ձեւաղան եռոտանիներ, քանաբէ, մահճակալներ եւլն. միայն գործատէր ատաղձագործներ 8 հատ են:

Ոսկերչութիւն.— Այս արհեստը չատ յառաջդիմած է. ընդամէնը 14 ոսկերիչներ կան, որոնք կը չինեն ոսկիէ եւ արծաթէ պնակներ, գեղաքանդակ սկահակներ, գաւաթներ, կանանց զարդեր, չըղթայ, մատանի, ապարանջան, գոհարազարդ ասեղներ եւայլն. Նոյնպէս կիտուածանկարներ (մինէ, սավաթ) կը յօրինեն սուրի, երկայրիներու եւ հրացաններու վրայ, ու կալվանական դրութեամբ զօծումներ կ'ընեն:

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ԱՎՔՈԼԱՎԱՃԱՌԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ը

Ահա ի՛նչով կը զբաղէր Եթիէննէդ, զոր այնքան ահարկու ցոյց կուտային իրեն՝ Բրիսթիանի: Երբ ձուկ կ'որսար, անուչուչ իր նոր տիրոջ հաճոյանալու համար էր, այդ կայտառ մարդուն՝ որ չէր քաչուեր իր թեւերը մխրճելէ գետին մէջ, նաւավարներուն հետ մէկտեղ ուռկանը քաչելու համար: Ու ինք, Բրիսթիան անուրջներ կը ձեւացնէր ու իր անզօրրութիւնը կը վրդովէր, անարդար դատումներ ընելով Եթիէննէդի նկատմամբ: Ցաւակնոտի տեղ դրաւ ինքզինքը, թաքուն մտածումներ վերագրելուն համար Եթիէննէդի: Այս վերջինը մոռցած էր զինքը եւ ուրիչ մը ընտրած իբր սիրահար, ինչպէս իրմէ առաջ ըրած էր ուրիչներուն: Անոր վրայ խորհելու բան չունէր ալ եւս: Ամէն ինչ վերջացած էր:

Այդ իրիկուն, Բրիսթիան սովորականէն աւելի զօրովալից վարմունք մը ունեցաւ Ժընըվիէվի հետ: Հայրը, որ հետեւեալ օրը Բարիզ կ'երթար, չատ լաւ տրամադրութեանց մէջ տեսնելով իր որդին, խնդրեց անկէ աչալուրջ հսկողութիւն մը ընելու չիչերը քաչելու գործողութեան վրայ այն ըմպելիին, որ նոր պատրաստութիւն մըն էր եւ չուտով կ'աւարտէր: Բրիսթիան խոստացաւ այդ օրն իսկ գործարան երթալ: Բայց միտքը զբաղաւ ապաքինարանէն անցնիլ: Բրիսթիան պէտք կը զգար հարցաքննել տօքթ. Օկանեի, հասկնալու համար թէ ի՛նչ ըսած էր Եթիէննէդ, ի՛նչ վարմունք ունէր հանդէպ Շթէնկէլի: Ու մօտիկ յարեց. «Ի՛րաւ որ անհեթեթ բան է: Հիմա ալ այդ աղջկան յիչատակը պիտի ցանդորդէ զիս: Միթէ անոր խմորը իմ մէջս ներմուծուա՞ծ է, զօրչպիտի կըրնամ անհետացնել: Ցաճախ լսած եմ որ կնոջ մը հետ սերտ յարաբերութիւն ունեցողը անոր բնաւորութիւնը կը ստանայ: Դէ՛չ բան չպիտի ըլլար: Երբ Եթիէննէդի հետ կը կենակցէի, չատ չէի զբաղեր անով: Հիմա տխմարի մը պէս միշտ անոր ըրածներովը կը զբաղիմ: Ո՛ն, Բրիսթիան, խելքներիս տուն բերենք: Ի՛նչ պիտի ըսէին քու նախկին ընկերներդ, եթէ քեզ տեսնէին: Բլամիրոն ամօթէն պիտի կարմրէր ու Ֆագրէկիէ ալ եւս Մաքսիմի ճաչարանը չպիտի երթար:»

Բրիսթիան սկսաւ ինքզինքին վրայ խնդալ, ու դէպի գործարանը ուղղուեցաւ, վճռապէս որոշած տօքթ. Օկանեի ապաքինարանը չերթալ: Գործարան հասածին պէս՝ դժգոհանքի ծանր չարժառիթ մը ունեցաւ. հաստատութեան դռնապանը, նախկին զինուոր ու չքադրամի տէր, իր խցիկին մէջ անտառապահին հետ սեղանի մը առջեւ նստած, Բրիւնըլէի լեցուն գաւաթներ կը պարպէին: Երկուքն ալ չատ գինով էին, ու դժուարութեամբ ոտքի ելան, երբ Բրիսթիան ներս մտաւ, ի զուր փորձելով չի՛չը անհետացնել մէջտեղէն: Բրիսթիան, գէշ տրամադրութեան մէջ, ու իր բարկութիւնը մէկուն վրայ թափել ուզելով, ուժգնութեամբ իր քով կանչեց արբեցողները:

—Ի՞նչ կ'ընէք հոս, ըսաւ անտառապահին. փոխանակ համայնքին անտառները պահպանելու, հոս եկեր կը խմէ՞ք: Աղէ՛կ համարձակութիւն: Կուրնըվիլ դացէք, հոն ձեզի հետ կը տեսնուիմ: Բաղաքապետին հետ ալ պիտի խօսիմ ընդհուպ:

—Ա՛հ, պարոն Բրիսթիան, փոքր գաւաթի մը համար չպիտի ուզէի՛ք հացէս ընել զիս:

—Իսկ դուք, չարունակեց Բրիսթիան, խօսքը ուղղելով դռնապանին, որ պաչտօն ունիք գործաւորներուն վրայ հսկելու, ի՛նչպէս դիտողութիւն պիտի ընէք անոնց, երբ անոնք խմած ըլլան, քանի որ դուք անոնցմէ աւելի խմած էք անոնց առջեւ:

—Ա՛հ, պարոն Բրիսթիան, հծծեց նախկին զինուորը:

—Հայրս մեկնած ըլլալուն համար, առանց քաչուելու կ'արբենա՛ք: Ձեզի պիտի սորվեցնեմ թէ ի՛նչպէս պէտք է յարգէք զիս:

—Օ՜հ, պարոն, Բրիսթիան, ես որ ձեր պզտիկութիւնը տեսած եմ, ի՛նչպէս կըրնաք խորհիլ թէ...

—Լռեցէք, տխմար ծերուկ:

Բրիսթիան թուլցած, կակուղնալու վրայ էր, երբ անտառապահը սկսաւ պոռչտալ յուսահատական չեչտով մը:

—Օ՛հ, միայն հասարակ մարդիկ իրաւունք չունին փոքր գաւաթ մը ըմպելով մխիթարուիլ ... Ամէն ինչ հարուստին համար է այս աչխարհի վրայ:

Անտառապահը ատեն չունեցաւ իր խորխտ բացադանչութիւնը աւարտելու: Բրիսթիան անոր վրայ յարձակելով՝ բաճկոնին օձիքէն բռնեց, ու առանց նկատի առնելու անոր պաչտօնական հանգամանքը, խցիկէն դուրս ըրաւ զայն, ետեւէն ալ կից մը տալով: Ցետոյ դռնապանին դառնալով, ըսաւ.

—Այս անգամ կը ներեմ, բայց եթէ անգամ մըն ալ պատահի, հիմակուընէ իմաց կ'ուտամ թէ ալ եւս գործ չունիք հոս:

(Շարունակելի)

Ժամագործութիւն. — 6 ժամագործներ կան, որոնք կը զբաղին գրպանի ու պատի ժամացոյցներու նորոգումով ու վաճառումով։

Ղղեձագործութիւն. — Այս արհեստին անցեալում ունեցած փայլն ու յաջողութիւնը զգալապէս կը նուազի յախճապակիէ եւ զինկէ անօթներու գործածութիւնը ընդլայնուելէն. ընդամենը 25 պղնձագործներ կան, որոնք կը շինեն պղնձեղէն գեղեցիկ ամաններ, սան, սկաւառակ, կոնքի, բոլորչի ու ձուաձեւ ափսէներ, ջուրի սափորներ, վայելչագեղ կրակարան։

Անագագործութիւն. — Անագագործները թուով 12 են եւ կը նորոգեն ու կ'անագեն պղնձեղէն անօթներ։

Թիթեղագործութիւն. — Թիթեղագործութիւնը բաւական վիճակ մը ունի, ու աղքատ դասակարգին նպաստաւոր՝ դիւրագնի մատչելիութեանը համար, 15 թիթեղագործներ կան, որոնք կը շինեն խոհանոցի ամաններ, լամբար, լապտեր, հեշտաեռ, խողովակներ եւայլն։

Ձուլագործութիւն. — Բաւական յառաջդիմած արհեստ մըն է։ Անոնք թուով չորս են, եւ կը ձուլեն արոյրէ աշտանակներ, զարդարուն ջահեր, խնկանոցներ, լամբար, ծորակ, տապանդակ, ուռնակ, եւ կը նորոգեն մաճաճակներ։ Վարպետ ձուլագործ Խաչիկ Տէօքմէճեան սոսկ ինքնօգնութեամբ եւ յարատեւ ջանքերով սեփականած է բացառիկ տեղ մը իր արհեստակիցներուն մէջ։ Սա նախորդ ամսուան ամենայն կատարելութեամբ յաջողեցաւ ձուլել տեղւոյս Ս. Նշան եկեղեցիին 83 քաշ ծանրութեամբ զանգակ մը, որ ամէն մասամբ կը գերազանցէ միւս եկեղեցիներունը. ինչ որ ամենէն փայլուն ապացոյցը կրնայ նկատուիլ անոր արհեստին մէջ ունեցած հմտութեան։

Խեցեկէրտութիւն. — 4 բրուտներ կան ընդարձակ գործանոցներու մէջ հաստատուած, որոնք միջին հաշուով 4–5 բանուորներ կ'աշխատցնեն. կը շինեն ամաններ, սափոր, ծաղկի թաղարներ, ջուրի սրբելու կլկլացող փարչեր, վիթխարի կարասներ, նաեւ կղմինտր, աղիւս եւ ջուրի փողրակ։

Շաքարագործութիւն. — Շաքարագործները 2 են, որոնք կը շինեն շաքարի մանրուքով գոյնզգոյն, հոտաւէտ շաքարներ, լոգումներ եւ քմապարար քաղցրաւենիներ։

Մսագործութիւն. — 15 մսագործներ կան, կը զբաղին ոչխարի, այծի եւ արջառի միսերեւ պատրաստութեամբ ու վաճառումով։ Ասոնք ընդհանրապէս չունին իրենց արհեստին պահանջած մաքրութիւնը։

Գինեպանութիւն. — 40-45 գինեպաններ կան, որոնք կը շինեն գինի, թութ, չամիչէ կը թորեն օղի եւ կը զբաղին բազմատեսակ ոգելից ըմպելիներու վաճառումով։ Բարոյապէս ու ֆիզիքապէս խաթարող այս հեղուկները արտակարգ սպառում ունին հոս, եւ ցաւալիօրէն մեր համայնքին մէջ ալ յարաճուն հանգամանք մը կը ստանայ արբեցութիւնը, որուն քայքայիչ հետեւանքը մեղմացնելու համար զօրաւոր, անմիջական հակազդեցութիւն մը անհրաժեշտ է։ Այս հակազդեցութիւնը կարող է առաջ բերել միայն Առաջնորդ Ս. Հայրը՝ իր արժուն, հոգածու հովուի հեղինակաւոր ազդեցութեամբ։ Ինչպէս Բաբերդի Առաջնորդ Ս. Հայրը, այնպէս ալ Տ. Դանիէլ Վարդապետ կառավարական աջակցութեամբ կրնայ սանձահարել գինեգործներու կործանարար չհասակութիւնները, եւ փակել անոնց մեծ մասին խանութները։

Սռճագործութիւն. — 35 սրճարան եւ 3 հանրային պարտէզներ կան, ուր՝ իբր ժամանց կը համախմբուի ժողովրդեան ստուար բազմութիւն մը, գործի ժամանակն իսկ յաւակցնելով նարտի, թղթախաղի, գնդամուղի եւայլն։ Աւելորդ է թուել բոլոր այն վնասներն ու չարիքները, որոնք անմիջական հետեւանքն են խաղամոլութեան։ Հետեւաբար ողջամիտ դասակարգը՝ իր ամենակենսական շահը նկատելով պէտք է զգուշանայ ո՛րքան արբեցութենէն այնքան ալ խաղամոլութենէ, իր շուրջիններուն ալ օրինակելի առաջնորդ մը ըլլալով։

Այս արհեստներէն զատ, տակաւին կան պայտարութիւն, սըռնիճագործութիւն, թամբագործութիւն, խոհարարութիւն, ծալարարութիւն, հացագործութիւն, կօշկագործութիւն, համետագործութիւն, լպուտ, օճոցարար, կարուակ, մազման եւայլն, որոնք զուրկ են ակնեւեւ շահեկանութենէ, եւ որոնց մէջ Հայերը չունին որոշ մասնակցութիւն մը։

Երզնկա ՄՆԱՑԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԻԿԻՆ ՌՕԺԷ

Թարգմանեց ԶԱՐՄԱՅՐ

Գաղափարի անուշ վիպակ մ' փափկախօս եւ մեր հասարակութեան համար նոր հեղինակի մը կողմէ գրուած՝ ուր պատմուած ընտանեկան կեանքէ պարզ տեսարին մէջ սրտայոյզ էջերը չէ որ կը պակսին, եւ որուն ընթերցումը ազնիւ զգացումներ պիտի արթնցնէ սրտերու մէջ։ Կեդրոնատեղին է Խաչիկ էֆ. Լնֆիճեանի Նոր Գրատունը՝ Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 6։ Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներու եւայլն քով։ Գին 100 փարա։ Բոստի ծախքով 3 ղր։

Արտաքին Լուրեր

ԱՆԳԼԻԱ

Պ. Չէմպրլէն եւ իր պաշտօնակիցները. — Պ. Ռիչիի մէկ յայտարարութիւնը. — Տագնապի ու հրաժարականի զրոյցներ։

Լոնտոն, 9 յունիս. — Այս իրիկուն Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին նրբանցքներուն մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր։ Ելմտական նախարարը Ժողովին մէջ յայտարարած էր թէ Պ. Չէմպրլէնի առաջարկութիւնը, ազատ-փոխանակութեան տեղ մաքսապաշտութիւնը ընդունելու համար, դահլիճին կողմէ եղած չէր եւ իր անձնական կարծիքովը հակառակ է այն տեսակ քաղաքականութեան մը որ վնասակար է մայր-երկրին եւ գաղթավայրերուն ճշմարիտ շահերուն։ Պ. Ռիչի յաւելած էր. — «Քաղաքականութեան այդ փոփոխութեան համամտութիւն՝ յայտնող նախարարները իրենց անձնական կարծիքը միայն յայտնած են, եւ ոչ թէ դահլիճին անունով խօսած են։ Երկու նախարարները՝ Պ. Պալֆուր ու Պ. Չէմպրլէն պահանջած են քննել եւ վճռաբանութեան ենթարկել տարբերական մաքսերու խնդիրը։ Իմ մասիս շատ պիտի զարմանամ երբ կատարուելիք քննութեանց արդիւնքը ըլլան գործնական միջոցներ՝ այդ տեսակ քաղաքականութիւն մը գործադրելու համար։» Պ. Ռիչիի այս խօսքերը ձախակողմէն ծափահարուեցան։ Կը մտածուի թէ ազատական կուսակցութիւնը գո՞հ է երբ ամենէն ազդեցիկ ու համբաւաւոր նախարարը Երեսփ. Ժողովին մէջ իբրեւ ընդդիմադիր կը ներկայանայ Պ. Չէմպրլէնի ծրագրին, բայց գոհ է, մանաւանդ անոր համար որ քանի մը վայրկեան առաջ Սըր Մ. Հիքս Պիչ, ելմտական նախորդ նախարարը որ 1902 յուլիսին հրաժարեցաւ, յայտարարած էր թէ դահլիճը եթէ կ'ուզէր ընդունիլ տալ Պ. Չէմպրլէնի ծրագիրը, միութենական կուսակցութիւնը երկու մասի պիտի բաժնէր։ Սըր Մ. Հիքս Պիչ, աւարտելով իր խօսքը որ աննպաստ էր գաղթային նախարարին, ըսած էր. — «Հակառակ եմ Պ. Չէմպրլէնի քաղաքականութեան սկզբունքներուն, քաղաքականութիւն մը որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ Մեծին Բրիտանիոյ տէրութեան զանազան մասերուն անջատումը, քան թէ միացումը»։ Այդ պատճառով էր որ Ժողովին նրբանցքներուն մէջ յուզում առաջ բերած էին երկու մեծ ճառերը երկու նախարարներու՝ երկուքն ալ ազդեցիկ՝ մէկը՝ հիմա եւ միւսն ալ անցեալին մէջ։ Ազատական կուսակցութեան երեսփոխանները բնականաբար կը յայտարարեն թէ Պ. Չէմպրլէն պիտի ստիպուի հրաժարիլ եւ կամ թէ ամբողջ դահլիճը պիտի քաշուի։ Նախարարական կուսակցութեան երեսփոխանները անկեղծօրէն կը խոստովանէին թէ կացութիւնը փափուկ է, բայց նախարարութիւնը պիտի մնայ՝ առժամաբար մէկ կողմ թողելով Պ. Չէմպրլէնի ծրագիրը։ Բոլոր կուսակցութեանց պատկանող երեսփոխաններու հետ կատարուած տեսակցութենէ մը կ'երեւայ թէ կարծիքները բաժնուած են։ Ցայտնի եղածը սա է թէ դահլիճը կատարելապէս անհամաձայն է այդ խնդրոյն համար, եւ թէ Պ. Չէմպրլէն եթէ պնդէ իր ծրագրին վրայ, նախարարական տագնապ մը անխուսափելի է։ Ուրեմն ամէն բան կախում ունի գաղթային նախարարին տալիք որոշումէն։ Ամբողջ օրը զրոյց կար թէ Պ. Չէմպրլէնի հրաժարականը մօտաւուտ է, թէ նախարարութիւնը պիտի լուծուի եւ թէ Էտուարդ Թագաւորը հրաւիրած է Լորտերու Ժողովին ազատական կուսակցութեան պետը՝ Լորտ Սբէնսէրը, բայց ասոնց ամէնքն ալ ենթադրութիւններ են։

Պ. ԼՈՒՊԷ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Սենթ Ճէյմս պալատն պատրաստութիւնները. — Լոնտոնի ֆրանսական հիւրերը. — Սեղան մը։

Լոնտոն 9 յունիս. — Սէնթ-Ճէյմսի պալատան մէջ, ուր Պ. Լուպէ պիտի բնակի Լոնտոն գտնուած միջոցին, բազմաթիւ գործաւորներ՝ նկարիչ, կահագործ եւլն., կ'աշխատին զարդարելու Հանրապետութեան նախագահին յատկացուելիք յարկերը։ Սենեկապետ Լորտ Քլարէնտըն որ կը հսկէ աշխատութեանց վրայ, անշուշտ իր նուրբ ճաշակովը վայելուչ բնակարան մը պիտի պատրաստէ Պ. Լուպէի համար։ Կը հարցուի թէ ինչո՛ւ համար Պ. Լուպէ Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանատունը պիտի չիջեւանի, ինչպէս ըրաւ Բեդերսպուրկի մէջ։ Ատոր պատճառը այն է թէ Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանատան նոր կցուած շէնքը դեռ բոլորովին աւարտած չէ։ Սրահներէն շատերը տակաւին կահաւորուած չեն եւ տեղը նեղ ըլլալուն համար հացկերոյթներու, ընդունելութեանց եւ հանդէսներու առթիւ դժուարութիւն պիտի քաշուի։ Լոնտոնի ֆրանսական դեսպան Պ. Բօլ Քամպոն որ երէկ իրիկուն Լոնտոն պիտի ուղեւորէր, այսօր ճամբայ ելաւ եւ իրիկուան Լոնտոն կը ժամնէ։ Պ. Լուպէի ուղեւորութեան ծրագիրը տակաւին որոշուած չէ, թէեւ քանի մը լրագիրներ հրատարակութիւններ ըրին այդ մասին։ Լոնտոնի քաղաքապետութեան Խորհուրդը որոշեց ի պատիւ Պ. Լուպէի սեղան մը տալ քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ։ Հանրապետութեան նախագահէն պիտի խնդրուի որ ինք սահմանէ այդ հացկերոյթին թուականը։ Խորհուրդը այդ առթիւ 35,000 ֆր.ի վարկ մը քուէարկած է։ Դեսպան Պ. Քամպոն, անշուշտ, քանի մը օրէն պիտի արտօնուի հաւանութիւն յայտնել այդ հացկերոյթին եւ անոր թուականը սահմանել։

ԻՏԱԼԻԱ

Աւստրիոյ դէմ արտայայտութիւններ. — Երեսփոխանական Ժողովին մէջ հարցապնդում. — Նաւատորմին վարկերը։

Հռոմ, 9 յունիս. — Այսօր Իտալիոյ Երեսփոխանական Ժողովին մէջ հարցապնդումներ եղան վերջերս եղած հակաւստրիական արտայայտութեանց դէմ։ Գլխաւոր բարբառ դիտողութիւն եղաւ թէ նախարարութիւնը ծայրայեղ խստութիւն մը ցոյց տուած է այդ արտայայտութիւնները եւ թատերական ներկայացումները արգիլելով։ Ծայրայեղ ձախակողմէն Պ. Պարծիլայի ալ աւելի խիստ քննադատութիւններ ըրաւ։ Այդ երեսփոխանին խօսքերը թէեւ ծափահարուեցան, սակայն Երեսփ. Ժողովին մեծամասնութիւնը նպաստաւոր էր նախարարութեան եւ չէր ուզեր որ այդպիսի փափուկ խնդիր մը յուզուի։

—Այսօր Երեսփ. Ժողովին մէջ աւարտեցաւ նաւատորմի վարկերուն վիճաբանութիւնը։ Պահանջուած վարկերը վերջնականապէս ընդունուեցան 137ի դէմ 182 ձայնով։ Այս արդիւնքը նուազ հաճելի անակնկալ մը պիտի ըլլայ նախարարութեան, որ չէր յուսար թէ այդքան տկար մեծամասնութիւն մը պիտի ունենայ։ Ընկերվարական երեսփոխան Պ. Մորկարի յետոյ յուզեց նաւատորմին նկատմամբ խորհրդարանական քննութիւն կատարելու, քննութիւն մը որ իր կուսակցութիւնը կը պահանջէ։ Ատկէ վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ։ Ճիոռնալէ տ'Իդալիա ոյժ կուտայ պահանջուած այդ քննութեան որ վերջ պիտի տայ ընկերվարական լրագիրներու մէջ հրատարակուած զրոյցներուն նոյն վարչութեան նկատմամբ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Մեծ հրդեհ Բէքինի մէջ. — Ջրհանկիրները. — Դեսպանատան զինուորները։

Բէքին, 9 յունիս. — Այս իրիկուն հասոյթներու Խորհուրդին շէնքերը այրեցան երեք տարուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով։ Բէքինի տրամադրած օգնութեան բոլոր միջոցները չէլլացուեցան։ Աննկարագրելի խրարանցում մը կար։ Հարիւրաւոր հոգիներ, ձեռքերնին դրօշակներ բռնած, հրդեհը մարելու կ'աշխատէին, ատոնց աշխատութենէն երեւելութիւն դադրած էր։ Ահագին ժխոր մը կար պէտք՝ զինծ չինական նաւագարաններու։ Թիթեղ եւ ուրիշ անսակ տարօրինակ ամաններով ջուր կը հասցնէին։ Հնադարեան ջրհան մը ջուրի տկար ցայտեր կ'արձակէր հրդեհը մարելու համար։ Վերջապէս օտար դեսպանատան զինուորներու օգնութեամբ կարելի եղաւ վտանգին առաջքը առնել եւ ֆրանսական հիւանդանոցը ազատել։ Այրած շէնքերը չորս միլիոն թաէլի չափ դրամ կը պարունակէին։ Դեսպանատան զինուորները շէնքը մը վար առին, որով կարելի եղաւ ազատել օտարաբնակ թաղը։

ԲԻՇՆԷՎԻ ՀՐԷԱՆԵՐԸ

Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ. — Հարցապնդում մը. — Աւստրիոյ կառավարութիւնը։

Վիէննա, 9 յունիս. — Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ մէկ քանի երեսփոխաններ հարցապնդում մը ըրին նախարարապետին՝ Բիշնէվի մէջ Հրէաներու ենթակայ եղած վնասներու համար։ Ուզեցին գիտնալ թէ նախարարապետը պատրա՞ստ է բանակցիլ արտաքին գործոց նախարարին հետ, որպէս զի այս վերջինը ռուս կառավարութեան մօտ հարկ եղած դիմումը ընէ՝ այդ դէպքերը չկրկնուելու համար ազդու միջոցներ ձեռք առնելու մասին։ Երեսփոխանները նաեւ փափաք յայտնեցին որ արտաքին գործոց նախարարը միանգամայն դիտել տայ թէ Բիշնէվի մէջ եղածները աննպաստ են խաղաղութեան։

ԿՆԷԶԷՆԻ ԴԱՏԸ

Լեհաստանի մէջ. — Դատապարտուած աշակերտներ։

Կնեզեն, 9 յունիս. — Պատժական ատեանը երկու օրուան դատավարութենէ մը ետքը իր վճիռը արձակեց Կնէզէնի լեհ ուսանողներու մասին, որոնք լեհական գաղափարներու տարածման հետ ամուսնա էին։ Անոնցմէ երկուքը դատապարտուեցան վեց շաբաթուան բանտարկութեան, երկուքը երեք շաբաթուան եւ տասներկուքն ալ մէկէն մինչեւ տասնըհինգ օրուան։ Երեքը կշտամբուեցան եւ հինգն ալ անպարտ արձակուեցան։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Միս Հաննայի ամուսնութիւնը. — Պ. Ռուզվէլթ հրաւիրուած. — Ամերիկեան հաստատամտութիւն։

Նիւ-Եորք, 9 յունիս. — Այսօր Քլիվլէնտ հասնող բոլոր կառախումբերը հրաւիրեալներ բերին, վաղը ներկայ գտնուելու Միս Ռըթ Հաննայի, Նշանաւոր ծերակուտականին աղջկան, Պ. Ժոզէֆ Մաք Քորմիքի հետ՝ ամուսնութեան հանդէսին, որդի Բեդերսպուրկի ամերիկեան դեսպանին։ Այդ արարողութեան խիստ ընտրեալ բազմութիւն մը ներկայ պիտի գտնուի։ Պ. Ռուզվէլթ, նախարարները, ծերակուտականներ, օտար դիւանագէտներ եւայլն ներկայ պիտի ըլլան։ Միս Հաննա հաստատամիտ աղջիկ մըն է, վասն զի պարտաւորեց Օհայոյի հանրապետական կուսակցութեան պետերը փոխել նահանգին Խորհրդարանին գումարման օրը։ Պ. Ռուզվէլթ ալ փոխեց իր ծրագիրները, համակերպելով Միս Հաննայի բաղձանքին։ Երբ Խորհուրդին գումարման թուականը ծանուցուեցաւ, իմաց տրուեցաւ Պ. Հաննայի, վասն զի անոր ներկայութիւնը անհրաժեշտ էր։ Խնդրուեցաւ փոխել իր աղջկան հարսնիքին օրը։ Պ. Հաննա հեռագիր մը ուղղեց իր աղջկանը, որ սապէս պատասխանեց.

«Հարսնիքը որոշուած թուականին պիտի կատարուի։ Խորհուրդին գումարումը յետաձգեցէք։»

Հայրը երկրորդ անգամ հեռագրեց եւ ուզեց թուականը փոխել, որպէս զի նախագահ Պ. Ռուզվէլթ կարենայ ներկայ ըլլալ հարսնիքին։ Միս Հաննա պատասխանեց.

«Հարսնիքս պէտք է յունիս 10ին կատարուի եւ չյետաձգուի։ Վստահ եմ որ Պ. Ռուզվէլթէն եթէ խնդրուի, կարգադրութիւն մը պիտի ընէ ներկայ ըլլալու համար։»

Պ. Հաննա այդ հեռագիրը հաղորդեց նախագահին որ ըստ այնմ փոխեց իր ծրագիրը։

ՆԱՒԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾԸ

Սուզակներու հետազօտութիւններ. — Զոհերը. — Յուզումը Մարսիլիոյ մէջ. — Քննութիւն. — Ծովային օրէնքներ. — Նըպաստ. — Տպաւորութիւնը Քորսիքայի մէջ։

Մարսիլիա, 10 յունիս. — Սուզակները կը շարունակեն հետազօտութիւններ կատարել աղէտին վայրը։ Բայց մինչեւ հիմա երեք դիակներ միայն երեւան հանուած են։ Այսօր օդը դէշ ըլլալով սուզակներ չեն կրնար մօտենալ Մէր կղզիին շրջակայքը։ Լիպանի կայմերը, որոնք մինչեւ երէկ իրիկուն ջուրէն դուրս ցցուած էին մասամբ, բոլորովին անհետացան։ Կ'ենթադրուի թէ շատ դիակներ կան նաւուն կողին եւ յետամասի ծածկոցներուն մէջ, բայց կարելի չէ հաշուել զոհերուն թիւը։

—Մարսիլիոյ մէջ բուռն յուզում մը կը տիրէ միշտ. Ժոլիէթի ոստիկանական քոմիսէրը պատրաստ է հարկ եղած տեղեկութիւնները հաղորդել նաւաբեկեալներու ընտանիքներուն։ Երէկ, երեսունըմէկ անհետացածներու համար դիմում եղաւ իրեն։ Մորկի մէջ ընտանիքները հետզհետէ կուգան պահանջել զոհերուն դիակները։ Մինչեւ հիմա 61 հոգի կը հաշուուի զոհերուն թիւը, որոնցմէ 30ին դիակները ճանչցուած են, իսկ 31 անհետացածներու մասին ալ զեկոյց եղած է։ Իրաւ է որ զոհերուն ցանկը շատ աւելի ստուար է։

—Փրէսինէ Ընկերութիւնը սկսաւ հարցաքննել Լիպանի նաւաստիներուն հարցաքննութիւնը։ Բոլոր նաւաստիները պատասխանեցին բացի շտեմարանի վրայ հսկող երկու նաւազներէ ու օգնական խոհարարէն։

—Առեւտրական սենեակը երէկ գումարուեցաւ։ Դէբ-Նախագահը, վերջին ժողովին անունով, հրամեշտի վերջին ողջոյն մը մատոյց զոհերուն, եւ առաջարկեց 5000 ֆրանքի գումար մը քուէարկել անոնց ընտանիքներուն ի նպաստ։ Այս առաջարկը ընդունուելով՝ նիստը դադրեցուցուեցաւ ի նշան սուգի։ Ծովային Նախարար Պ. Բէլլթան 1000 ֆր. ղրկեց ծովային կեդրոնական քոմիսէրին, զոհերու ընտանիքներուն տրուելու համար։

—Նաւային արձանագրութեանց գրասենեակին կողմէ բացուած քննութիւնը թէ' Լիպանի եւ թէ Էնսիւլէրի առաջին նաւապետները պատասխանատու կը նկատէ պատահած արկածին համար։ Երկուքն ալ ենթակայ են 1891 մարտ 10ի օրէնքին, որուն 4-րդ յօդուածը կ'ըսէ. «Ընդհարումէ մը յետոյ, նաւերէն իւրաքանչիւրին նաւապետը, նաւատէրը կամ գործապետը, առանց վտանգելու իր նաւը, նաւաստիները եւ ճամբորդները, կարելի եղածին չափ գործածելու է իր տրամադրութեան տակ դրուած բոլոր միջոցները, ընդհարումէ առաջ եկած վտանգէն ազատելու համար միւս նաւը, նաւաստիները եւ ուղեւորները։ Բացի հարկեցուցիչ պատճառէ, պէտք չէ հեռանայ աղէտին վայրէն, առանց ապահովուելու թէ անիկի երկար աջակցութիւն մը անօգուտ է, եթէ երբեք այդ չոգենաւը ընկղմած է, նաւաբեկեալները ազատելու համար ամէն ջանք ի գործ դնելէ առաջ։ Ամէն նաւապետ, նաւատէր կամ գործապետ որ որ նախընթաց պատուէրները չի գործադրեր, 200էն 3000 ֆր. տուգանքի, մէկ ամիսէն մէկ տարուան բանտարկութեան, եւ նաւապետութիւն չընելու կամ առժամապէս դադրեցուցուելու պատժին կ'ենթարկուի։ Բանտարկութիւնը երկու տարուան կրնայ բարձրանալ, եթէ մէկ կամ մէկ քանի հոգի զոհ երթան նաւաբեկութեան։» Զ. յօդուածն ալ սապէս կը տրամադրէ. «Ամէն նաւապետ, նաւատէր կամ գործապետ, որ կ'ամբաստանուի իր նաւը անհոգութեամբ ու անհմտութեամբ կորսուեան մատնած ըլլալու յանցանքով, նաւապետութիւն ընելէ կը դադրեցուցուի վերջնապէս կամ առժամապէս։»

— Մարսիլիայի քաղաքապետին եւ թաղապետական Խորհուրդի անդամներէն մէկուն ազնիւ նախաձեռնութեան առթիւ, Քորսիքայի կառավարիչը սա հեռագիրը ուղղեց Մարսիլիոյ քաղաքապետին. «Համայն Քորսիքայի կողմէ, հիմա այնքան ցաւագինօրէն վշտահար, կը խնդրեմ ձենէ երախտագիտական բուռն զգացումներուս թարգման հանդիսանալ Մարսիլիոյ բնակչութեան ու թաղապետական Խորհուրդին մօտ, այն հիանալի անձնուիրութեան համար զոր ցոյց տուին Լիպանի նաւաբեկեալներու նկատմամբ, եւ բարձր համերաշխութեան այն արարքին համար, որուն ազնիւ նախաձեռնութիւնը ունեցաք թաղապետական Խորհուրդին հետ»։

—Այաչիոյի ու ամբողջ Քորսիքայի մէջ առաջ եկած յուզումը, Լիպանի ընկղմելուն պատճառաւ, չէ դադրած տակաւին։ Այս առտու ժամը ութին Սիտնա չոգենաւը հոս հասաւ Մարսիլիայէն, փոխանակ Էնսիւլէրի։ Ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր քարափին վրայ, աչառնելու նաւաբեկեալները տեսնելու համար։ Բայց անոնք իրենց կրած յուզումին պատճառաւ՝ չէին կրցած այդ չոգենաւով ուղեւորիլ։ Թերթի մը թղթակիցը տեսակցեր է աղէտին վայրը գտնուող սպայի մը հետ, որ յայտարարեր է թէ Լիպանի արկածին ճշգրիտ պատճառները բազմապատիկ եւ անբացատրելի են։ Ղեկավարը անձմուտ, սխալ շարժումներ ըրեր է սպային ըսածին նայելով։ Լիպանի առաջին նաւապետը, Փրէսինէ Ընկերութեան ամէնէն հին նաւապետներէն, շատ սիրուած ու յարգուած էր Այաչիոյի ու ամբողջ Քորսիքայի մէջ։ Շատ լաւ կը ճանչնար Բրովանսի ու Քորսիքայի ծովեզերքները։ Նաւաստիները մեծ վստահութիւն ունէին անոր վրայ։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՌՈՄ, 13 յունիս. — Լրագիրները կ'ըսեն թէ Ծանարտէլլիի նախարարութիւնը որոշած է հրաժարիլ, Երեսփ. Ժողովին չորեքշաբթի օրուան քուէին հետեւանքով՝ նաւատորմին նկատմամբ քննութիւն կատարելու խնդրոյն առթիւ։

—Նախարարաց Խորհուրդը որ եւ է յայտարարութիւն չըրաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Թրիպունա կ'իմանայ թէ Պ. Ծիրոլիթի հրաժարած է, թէ նախարարաց Խորհուրդը տակաւին որոշում մը չէ տուած եւ թէ վաղը նորէն պիտի գումարուի։ Պ. Պէթթօլօ յայտարարեց թէ պիտի հրաժարի, որպէս զի կարենայ պէտք եղած կերպով ինքզինքը պաշտպանել իր մասին եղած ամբաստանութիւններուն դէմ։ Քաբիթան Ֆրաճասա կ'ըսէ թէ Պ. Ծիրոլիթի եթէ պնդէ իր հրաժարականին վրայ, ամբողջ նախարարութիւնը պիտի հրաժարի։

ԲԱՐԻԶ. — Երեսփ. Ժողովը մեծամասնութեամբ քուէարկեց Լիպան չոգենաւին արկածեալներուն համար ուղուած 50 հազար ֆր.ի վարկը։

—Ծերակոյտը երկրորդ ընթերցումով եւ 45ի դէմ 220 ձայնով ընդունեց զինուորական երկու տարուան ծառայութեան վերաբերեալ օրինագիծը։

ՎԻԷՆՆԱ. — Այս իրիկուն Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը բաց կառքով Շէօնպրունն գընաց, թէեւ օդը լաւ չէր։ Ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը որ ճամբուն երկու կողմը կեցած էր, խանդավառութեամբ ողջունեց վեհապետը։

ՀՌՈՄ. — Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Ծանարտէլլի յայտարարեց թէ նախարարութիւնը, այսօր, իր հրաժարականը մատուցած է, բայց Թագաւորը դեռ վերջնական որոշում մը չէ տուած։ Դահլիճը պաշտօնի վրայ կը մնայ բարեկարգութիւնը պահպանելու եւ սովորական գործերը վարելու համար։ Պ. Ծանարտէլլի յետոյ խնդրեց Ժողովէն իր նիստերը յետաձգել՝ իր ատենապետին իշխանութիւն տալով նորէն գումարելու, երբ հարկ ըլլայ։ Նիստը փակուեցաւ։

—Հակառակ եղած զրոյցներուն, Լէոն ԺԳ. Պապը քաջառողջ է։

ԲԱՐԻԶ. — Հարցաքննիչ դատաւորը հաստատեց թէ Պլրութի մէջ ձերբակալուած անձը Ռուզէնպէրկ աբբան չէր, այլ քանատացի քահանայ մը որ իսկոյն ազատ արձակուած է։

ՀՌՈՄ. — Միշտ հաւանական կը նկատուի որ Պ. Ծանարտէլլիի պիտի յանձնուի նոր նախարարութեան կազմութիւնը։

—Իտալիոյ Թագաւորը երկաթուղիով Բարիզ պիտի երթայ։ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչները Մոտան պիտի երթան՝ զայն դիմաւորելու։ Ելենա Թագուհին իր ամուսնոյն պիտի չընկերանայ այդ ուղեւորութեան մէջ։

ԱԹԷՆՔ. — Ցուցահանդէսը բացուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ. — Թոնքինէն կը հեռագրեն թէ ահարկու փոթորիկ մը ծագելով ամենամեծ վնասներու պատճառ եղեր է։

ԼՈՆՏՈՆ. — Մանչէսթէրի մէջ մանարանի տէրերը գումարում մը կատարեցին եւ որոշեցին յանձնարարել որ շաբաթը չորս օր միայն աշխատուի, վասն զի մանածներու եւ կերպասներու պատրաստուած քանակութիւնը աստիճանաբար կը պակսի։

ՊԷՐԼԻՆ. — Նոր երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետքը Գերմանիոյ դահլիճին մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի կատարուին։ Պատերազմական նախարարը հիմակուընէ հրաժարած է. երկրագործական նախարարը հոկտեմբերէն ետքը պիտի հրաժարի. դատական նախարարն ալ անոր օրինակին պիտի հետեւի. նաեւ կրօնական ու ներքին գործոց նախարարները։ Երեսփոխանական նոր Ժողովը նոյեմբերին գումարուելով, ջրանցքի ծրագիրը պիտի ներկայացուի։

ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ

—o—

Պատիւ ունիմ ծանուցանել մեծարոյ հանրութեան թէ Գալաթիա Խալիլ Փաշա Խան փողոց թիւ 13 խանութը ճաշարանի վերածելով յառաջիկայ յունիսի սկիզբները պիտի բացուի, «Օսմանլը էվ եէմէքհանէսի» անունով։

Արդէն վստահ հանրութեան քաջալերութեան վրայ, կը յայտարարեմ որ աւելի հոգ պիտի տանիմ ընտրանօք եւ համով հոտով տունի կերակուրներ պատրաստելու եւ գոհացում տալու ըստ կարելւոյն։

Դոնտոլիտ խանի Նախկին ծանօթ խոհարար
ՀԱՃԻ ՆՇԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
1–36

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Եվգաֆի նախարարութեան վարչական Խորհուրդին նախագահ անուանուեցաւ Սէլիմ փաշա որ փոխանորդաբար կը վարէր այդ պաշտօնը։ Նոյն Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Կէօրիւճէի գաւառին կառավարիչ Մէհմէտ Ալի փաշա։

—Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ ոստիկանութեան նախարարութեան քննիչ Խորհուրդին նախագահ Եուսուֆ էֆ.ի եւ հաշ.քննիչ Խորհուրդին նախագահ Մէհմէտ Ալի էֆ.ի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ զինուորական բարձրագոյն վարժարանին ռուսերէնի ուսուցիչներէն Մուսա պէյի։

—Գասթէմունիի նահանգին Ինէպօլը գաւառակին նաիպ անուանուեցաւ Թիմուրճիի նախորդ նաիպ Մէհմէտ Իզզէթ էֆ։ Էրզրումի նահանգին Գողիճան գաւառակին նաիպ անուանուեցաւ Քէմախի նախորդ նաիպ Ապտուլլահ Ֆաիք էֆ.։ Խարբերդի նահանգին Գըզըլ Քիլիսէ գաւառակին նաիպ անուանուեցաւ Մալաթիոյ նաիպ Հաֆըզ Վէհպի էֆ.։ Սըվազի նահանգին Մարզուան գաւառակին նաիպ անուանուեցաւ Կէօրտուսի նախորդ նաիպ Սալիհ Սըրրի էֆ.։

—Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Ֆրանսայի Ներքին գործոց նախարարութեան ընդհանուր քարտուղար Պ. Էտկար Քոմպի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պէլճիքայի զէնքի գործարանին տնօրէն Պ. Հանրի Քընէի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Շահնազար Միքէ էֆ.ի։

ՍԵՄԻՆԷՆ Կ. Պոլիս բերուած ութսուն երկու երիտասարդները որ պետական զանազան վարժարանները ընդունուած են, կայս. Իրատէի մը համաձայն, պիտի բնակին Կիւմիւշսուի զօրանոցը, կայս. Պալատան նուագածուներուն յատկացուած մասին մէջ։ Անոնց բնակութեանը յատկացուած յարկերը պիտի կահաւորուին եւ պակասները լրացուին, կայս. Իրատէի մը համաձայն։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց երկուհարիւրական ղրուշ ամսաթոշակ յատկացնել Սեմինէն բերուած ութսունեկու երիտասարդներուն։ Կայս. Իրատէն հրամայեց նաեւ որ այդ ամսաթոշակները կանոնաւորապէս վճարելու համար պէտք եղած գումարը ղրկուի կայս. խազինէներու ֆէրիգ Սիւլէյման փաշայի, որուն պաշտօն յանձնուած է հսկել նոյն երիտասարդներուն հանգստաւէտութեանը եւ դաստիարակութեանը։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. — Աթէնքի մէջ գումարուած բժշկական համաժողովին մասնակցող բժիշկներուն սեղան մը տրուեցաւ Սերկիոս Թագաւորին կողմէ Թաթօյիի ամարանոցին մէջ։ Յունաստանի Թագաւորը, խօսքը ուղղելով օսմ. երկիրներու մէջ իրենց արհեստը գործադրող հելլէն բժիշկներուն, յայտարարեց թէ ուրախութեամբ կ'իմանայ որ օսմ. երկիրները բնակող Հելլենացիները միշտ կ'արժանանան օսմ. պաշտօնեաներու պաշտպանութեանը ու համակրութեանը՝ կայս. բարձր հաճութեան համաձայն, եւ թէ այդ պարագան արդիւնք է երկու դրացի տէրութեանց մտերմական յարաբերութիւններուն զօրս աւելի ամրապնդելու համար ամէն ջանք պիտի ընէ։ Թագաւորը յարեց թէ ոչ միայն իր կառավարութիւնը, այլ ամբողջ իր հպատակներն ալ փափաքող են այդ բարեկամական ընթացքին յարատեւութեանը, եւ թէ բնաւ տարակոյս չունի որ Թուրքիոյ ու Յունաստանի միջեւ եղած բարեկամութիւնը մօտերս աւելի զօրաւոր հանգամանք մը պիտի ստանայ։ Սերկիոս Թագաւորը յանձնարարեց բժիշկներուն որ օրինապահ ու բարեհամբոյր ընթացք մը ունենալով, ցոյց տան թէ ուսումէ եւ կրթութիւն ստացած են. նաեւ օսմ. երկիրները գտնուող միւս Հելլէններուն օրինակ հանդիսանան. այդ կերպով ջանան վեհ. Սուլթանին ու Անոր կայս. կառավարութեան համակրութեանը ու պաշտպանութեանը արժանանալու։

ՊՈՒԼԿԱՐ կառավարութիւնը, կ'ըսէ Մոնիդէօռ, որոշեց պաշտօնանկ ընել ու դատաստանի ենթարկել այն պաշտօնեաները որոնք վրդովիչ ու չարակամ զրոյցներ հրապարակ կը հանեն։ Այդ զրոյցները բացարձակապէս կը հերքուին։

—Պատերազմական Նախարար Սավով գնդապետը յառաջիկայ շաբթու քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ Պուլկարիոյ հիւսիսային կողմի քանի մը զինուորական կեդրոններուն մէջ։ Սահմանագլուխի հրամանատար Խրիսթով գնդապետը, այս օրերս, երկրորդ անգամ աչքէ պիտի անցընէ Քէօսթէնտիլի, Հասքէօյի ու Քըզըլ Աղաճի զինուորական կայանները մինչեւ Սեւ Ծով։

—Պատերազմական նախորդ նախարար Բաբրիքով զօրավարը որ Ֆերտինանտ իշխանին հետ Էպլէնթալ գացած էր, Վիէննա մնացեր է վատառողջութեան հետեւանքով։

ՍԿԻՒՊԷՆ կը հեռագրեն թէ, կ'ըսէ Սէրվէր, ապստամբներու խումբ մը փրցուցեր է երկու վաճառականներ՝ Սթոյանով եւ ուրիշ մը, վասն զի չէին ուզած դրամ տալ։

ՊԱՀԱԿԱՆՈՑ. — Եանեայէն Մանաստըր տանող խճուղիին վրայ պահականոց մը պիտի կառուցուի։

ՍԱՆՆԱՑԷՆ կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օրը ժամ 7.45ին Բրէվէզայի մէջ արեւելքէն արեւմուտք երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է, առանց վնասակար հետեւանք մը ունենալու։

ՄԱՔՍԻ ՉԵՐԾ. — Կ. Պոլսոյ Առեւտրա-

կան Սենեակը նկատելով որ ազատ–փոխանակութեան կուսակից Անգլիա իսկ մտադրութիւն կը յայտնէ մաքսապաշտպանութեան հետեւելու, յարմար դատած է որ օսմ. երկրագործութիւնը ու արհեստագործութիւնը, մրցողներու դէմ պաշտպանելու համար, մաքսի բարեփոխութիւններ ըլլան։ Սենեակը տեղեկագրեց առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, որպէս զի օսմ. բերքերէն եւ արտադրութիւններէն ամէն անգամ ձեւը փոխելու առնուած հարիւրին երկու մաքսը միայն մէկ անգամ առնուի։ Սենեակը իր առաջարկութեան մէջ կը հիմնուի սա պարագային վրայ թէ օտար երկիրներէ բերուած համանման ապրանքներ միայն մէկ անգամ հարիւրին ութ մուտքի մաքս մը կը վճարեն, եւ թէ այդ կերպով տեղական արհեստագործութիւնը չի կրնար զարգանալ, ինչ որ վնասակար է օսմ. երկիրներու տնտեսական զարգացման։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վիլհէլմ կայսեր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, այսօր, գոհաբանական աղօթքներ կը կարդացուին դեսպանատան մատուռին մէջ եւ յետոյ շնորհաւորական ընդունելութիւններ կը կատարուին։ Օսմ. պահականաւը դրօշներով զարդարուած է։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվը, ամէն տարուան պէս, այս տարի ալ Տիվոն–լէ–Պէնի (Ֆրանսա) ջերմուկները պիտի երթայ։

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.—Իզմիրի, Սէլանիկի ու Դամասկոսի քաղաքներուն մէջ ելեկտրական լոյսի եւ ոյժի գործածութեան համար մենաշնորհ տրուեցաւ Պ. Թուքասի՝ ներկայացուցիչ ֆրանսական Սոսիէթէ Ժէնէրալ տը Թրաքսիոնի։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը նկատելով որ Վերին Եգիպտոսի մէջ ծագած ժանտախտը, այս օրերս, աւելի սաստկացած է, Եգիպտոսի ժամանումներուն դէմ սահմանուած չորս օրուան քարանթինան հինգի բարձրացուց, չաբաթ օրուընէ սկսեալ. Նաեւ քսանըչորս ժամուան քարանթինա սահմանեց Սուէզի ժամանումներուն դէմ։

—Աղեքսանդրիոյ մէջ ուրբաթ օրը ժանտախտէ երեք դէպքեր ու մէկ մահ պատահեր են եւ Պէնիմէզարի մէջ ալ՝ երկու դէպք։ Սուէզի մէջ՝ մէկ եւ Թուխի մէջ ալ երկու մահեր պատահեր են։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ.—Նոյն Ֆրայն Բրեսն Պէրլինէն կ'իմանայ թէ նոյն քաղաքին մէջ սէնտիքա մը կազմուեր է Ռումէլիի երկաթուղիներու պարտաթուղթերը գնելու համար, որով կը յուսացուի թէ այդ պարտաթուղթերուն գինը յառաջիկային շատ պիտի բարձրանայ։

ԹԷՀՐԱՆԻ օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ, երէկ, արձակուրդով Կ. Պոլիս ժամանեց եւ ուղղակի Կայս. Պալատ երթալով արժանացաւ կայս. մեծարանաց։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Բոքիւօ զրահաւորը եւ Լաքուր–Թրէվիլ յածաւորակը, երեքշաբթի օրը Շիրայէն Իզմիրի նաւահանգիստը ժամանեցին։ Ծովակալ Պոթէ որ Բոքիւօի մէջ կը գտնուէր, ցամաք ելաւ եւ ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսին ու Թարգման Սիմոնեան էֆ.ի այցելութիւն տուաւ Այտընի կուսակալին։ Ծովակալը երբ կառավարական պաշտօնատունը ժամանեց, զինուորներ զինուորական պատիւներ ընծայեցին եւ նուագածուներու խումբը ֆրանսական քայլերգը հնչեցուց։ Ծովակալը նաեւ այցելութիւն տուաւ զինուորական հրամանատարին, ուր միեւնոյն պատիւներով ընդունուեցաւ։ Երկու ժամ ետքը կուսակալը Բոքիւօ զրահաւորը երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ ծովակալին եւ մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հանգստեան թոշակի մնացուկին հաշիւները քննուելով տեսնուած է թէ ելքը մուտքէն աւելի է։ Պետական Խորհուրդը որոշեց որ այդ բացը ելմտական գանձէն կողմէ գոցուի։

ՈՉԽԱՐԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԻՍԻՆ ԴԻՆԸ.— Ոչխարներու վաճառականութեան վերաբերեալ կանոնագիրը որ կայս. Իրատէի մը համաձայն, պատրաստուեցաւ քաղաքապետութեան կողմէ եւ որ Բ. Դրան հաւանութեանը ենթարկուած է, սա տրամադրութիւնները կը պարունակէ.— Կ. Պոլիս եւ շրջականները բերուած ոչխարներուն գնումը, վաճառումը ու բաշխումը ինչպէս նաեւ անոնց գնահատումը հին դրութեամբ (չաշնի) պիտի կատարուի, բայց որովհետեւ ոչխարներուն գինը սահմանելու համար՝ Օգ Մէյտանի, Ուզուն Չայիր եւ ուրիշ տեղեր մասնաւոր պաշտօնեաներ կը գտնուին, բանակցութիւններ տեղի պիտի ունենան եւ մասնաւոր պաշտօնեան այս գործողութիւնը պիտի արձանագրէ իր յատուկ տոմարին մէջ։ Գէր ու նիհար ոչխարները նոյն համեմատութեամբ պիտի ներմուծուին «քոթրա»ներու մէջ։ Քաղաքապետութեան որոշած ժամերուն միայն՝ սպանդանոցներուն մէջ պիտի մորթուին ոչխարները, զորս քաղաքապետութեան պաշտօնեաներ պիտի կշռեն, անոնց դմակներով ու ճարպերով։ Այդ կերպով ձեռք բերուած քանակութեան գումարը պիտի բաժնուի բոլոր ոչխարներուն վրայ, որոնց միջին ծանրութիւնը պիտի գտնուի, ինչ որ ընդունելի պիտի ըլլայ միւս չկշռուած ոչխարներուն համար. ոչխարին գլուխին, թոքին ու լեարդին վրայ միս պիտի չձգուի ծանրութիւնը նուազեցնելու նպատակով. Նաեւ ճարպը ու դմակը ձգել արգիլուած է. ասոր հետ մէկտեղ այս երեք կտորներուն հետ ոչխարներուն ոտքերը, փորոտիքն ու մորթերը հնաւանդ սովորութեան համեմատ ձրիաբար պիտի տրուին մասվաճառներուն։ Ոչխարներուն փոխարէնը՝ գնորդին ու վաճառորդին միջեւ գոյացած համաձայնութեամբ պիտի վճարուի. կանխիկ սակարկուածներուն փոխարէնը անմիջապէս պիտի հատուցուի. դրամները իրենց ընթացիկ գիներով պիտի հաշուուին եւ սրբուած դրամներն ալ՝ որոնք մասնաւոր սակացոյց ունին ոչխարի առեւտուրի մէջ, իրենց բուն արժէքով պիտի հաշուուին. պայմանաժամով ծախուած ոչխարներուն փոխարէնը կա՛մ հարիւրին չորս զեղչով կանխիկ եւ կամ երկու կողմի համաձայնութեամբ որոշուած պայմանաժամի մէջ պիտի վճարուի։ Շրջուն մասվաճառներուն համար ալ «քոթրա»ի համեմատութեամբ պիտի կատարուի միսին բաշխումը։ «Չաշնի»ին պաշտօնեան թէ՛ գնողին եւ թէ ծախողին պաշտօնական վկայագիր մը պիտի տայ, որուն մէջ նշանակուած պիտի ըլլան առուծախին բոլոր պայմանները, որոշուած կշիռը եւ գինը, այս վկայագիրները սարքուած պիտի ըլլան նաեւ թէ՛ գնողէն եւ թէ ծախողէն։ Պետական պաշտօնատուններու միս հայթայթողներուն արգիլուած է քաղաքին պէտքին յատուկ ոչխարներէն գնում կատարելը, ինչպէս նաեւ ոչխարներուն քաղաք հասնելէն առաջ զանոնք ձեռք անցընելու աշխատիլը։ Միսին բաժանումը ու բաշխումը եւ որոշուած գինը ցոյց տուող ցուցակներ պիտի հրատարակուին օրուան թերթերուն միջոցաւ։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—Քաղաքային երկրաչափական վարժարանին նախկին շրջանաւարտներէն Սամի պէյ արտօնութիւն խնդրեց Էնկիւրիի նահանգին Բէյսք Քէօբրիւ գիւղին ու Շէրէֆլի գիւղին մէջտեղը եւ Գըզըլ Ըրմաք գետին երկու կողմերու արտերը ոռոգելու նոյն գետէն գիտական միջոցներով առնուելիք ջուրերով։ Սամի պէյ այդ նպատակով օսմ. անանուն Ընկերութիւն մը պիտի կազմէ։ Էնկիւրիի կուսակալութիւնը խնդիրը տեղեկագրեց հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.—Սէլանիկի ու Պրուսայի երկրագործական վարժարաններուն համար թոշակաւոր ուսանողներ ալ պիտի ընդունին՝ տարեկան տասնըվեց ոսկիով։

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարութիւնը Քուրոն տ'Իթալի պատուանշանին առաջին կարգը տուաւ Իզմիրի զինուորական հրամանատար Թէվֆիք փաշայի։

ՎԱՆԷՆ կը գրեն թէ հունձքերը առատ պիտի ըլլան, վասն զի ժամանակին առատ անձրեւ տեղացած է։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ ներքին գործոց նախարարը ծանուցեր է բոլոր գաւառներու որ, ներքին անդորրութիւնը աւելի ապահովելու համար, խիստ հսկողութիւն կատարուի թափառաշրջիկ ու անգործ մարդերու վրայ։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Վախճանեալ Ֆիւսթ փաշայի ընտանիքին սահմանուած ամսաթոշակը հազար ղրուշի բարձրացաւ։

Պ. ԲՈՆՍԹԱՆ, ֆրանսական դեսպանը, Մուէթ պահականաւով դէպի Մարմարա գնաց, զբօսական պտոյտի համար։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ անգլիական հիւպատոս Պ. Անտէրսըն, երէկ, Կ. Պոլիս ժամանեց։

ՍԸՐ ՀԷՆՐԻ ՊԱՓԻՆԿԹԸՆ ՍՄԻԹ, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին նախագահը, որ Պրուսա գացած էր, երէկ Կ. Պոլիս դարձաւ։

ՊԷՐԼԻՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Տոյչէ Պանք տեղւոյն սակարանին մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնէ օսմ. հանրային պարտքին միացմամբ չրջաբերութեան հանուելիք նոր պարտաթուղթերուն համար. Նոյնը մտադիր է ընել նաեւ միւս սակարաններուն մէջ։

ՇԸՎԱՉԻ մէջ ձիարշաւ մը կատարելու համար պատրաստութիւններ կը տեսնուին, ձիերու սեռը ազնուացնելու մասին քաջալերանք մը ըլլալու համար։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու Թղթատարական վերատեսչութեան Թղթատարական յանձնաժողովին քարտուղար Գարեգին էֆ.ի միանգամայն խորհրդականի քարտուղարութեան տիտղոս տրուեցաւ։

ՄԱԼԱԶԿԵՐՏԻ երկրաչարժէն արկածեալներուն դրամական նպաստներ պիտի ըլլան՝ ուսանտի ու սերմի յատուկ արօրիք, անասուն, երկրագործական գործիք եւայլն գնելու համար։

ԽԱՐԲԵՐԴԷՆ կը գրեն թէ ապրիլ 20էն ի վեր տիրող երաշտութենէն ետքը վերջերս բաւական անձրեւներ տեղացեր են, մեծապէս օգտակար հանդիսանալով հունձքերուն։ Երաշտութեան հետեւանքով ցորենի գինն ալ բարձրանալու վրայ էր։

ԷՏԻՐՆԷԻ մէջ ուրբաթ օրը ժամ 8ին կարկտախառն անձրեւ տեղալով, ապակիներ կոտրեր են։ Փողոցներուն մէջ ալ մեծ հեղեղներ գոյացեր են։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Մայիս 24էն 30 Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերուն թիւն է 239, որոնց 145ը իսլամ (62 այր, 83 կին), 83ը՝ քրիստոնեայ (40 այր, 43 կին) եւ 11ը հրեայ (9 այր, 2 կին)։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ նահանգին Չարշամպա գաւառակին Հայոց թաղը բնակող Կիւրինցի Թորոս Յակոբեանի մարմինը սպաննուած գտնուեր է գետակին մէջ։ Ասոր հօրը կողմէ յայտնուած կասկածի մը վրայ, նոյն տեղացի Ալի ու Պայրամ Մէհմէտ հարցաքննութեան ենթարկուեր են։

Օսոլ՝ Ակռայի դեղ բացարձակապէս անզուգական։ 533.—

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէօյիւքտէրէի Ս. Հռիփսիմեանց եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ, Ս. Պատրիարքը, Թաղ. Խորհրդոյ հրաւէրով երէկ առաւօտ պատարագեց նոյն եկեղեցիին մէջ։ Ն. Սրբազնութիւնը, շաբաթ իրիկուն, իր հետ ունենալով վարդապետներ ու քահանաներ, Պէօյիւքտէրէ գնաց եւ Նաւամատոյցէն դիմաւորուելով ուղղուեցաւ եկեղեցին, որուն դուռնէն ընդունուեցաւ դպրաց կողմէ եւ Հրաչափառով առաջնորդուեցաւ եկեղեցին, ուր երեկոյեան ժամերգութեան եւ Եկեսցէի արարողութեան նախագահելէ ետքը Էսաեանց բնակարանը ճաշի հրաւիրուեցաւ։ Երէկ առաւօտ Ն. Սրբազնութիւնը պատարագ մատոյց։ Օրուան Ճաշու գիրքէն ետքը, ուր կայ Եղիա մարգարէին յիշատակութիւնը, քարոզ մը խօսելով Եղիա մարգարէին կեանքը պատմեց համառօտիւ եւ իբրեւ վերանորոգիչ աստուածպաշտութեան, անոր Իսրայէլացւոց մէջ ունեցած դերը նկարագրեց. Նոյնպէս Հռիփսիմեանց վրայ ալ խօսելով, այդ կուսանաց գործերը թուեց ու բաղդատութիւն մը ըրաւ այդ երկուքին՝ Եղիայի եւ Հռիփսիմէի միջեւ որոց մին իբրեւ այր մարդ զօրաւոր եւ միւսը իբրեւ կին տկար, սակայն իրենց մեծ դերերը ունեցան կռապաշտութեան դէմ մղած իրենց պայքարով։ Ն. Սրբազնութիւնը յիշեց թէ ինչպէս տիրամայր Մարիամ Քրիստոսի փրկագործութեան առաջին պատճառը եղած է, նոյնպէս Հռիփսիմէ ալ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին գործունէութեան նախակարապետը։ Կեանքի վայելքներուն պէտքին վրայ խօսելով, Հռիփսիմէի առաքինութիւնը ունենալ, եւ ընտանեկան ու մարդկային յարաբերութիւնները իր նմանաց օգտակարապէս մշակել յանձնարարեց՝ եւ այս չաբթուան Եկեղեցւոյ կատարած յիշատակներուն վրայ անդրադառնալով, Ս. Էջմիածնի հիմնարկութեան եւ 1600 ամեայ յոբելեանին մասին ալ խօսեցաւ. Մաղթանքներ ըրաւ Եկեղեցւոյ պահպանման եւ իր քարոզը վերջացուց աղօթքներ ընելով Վեհ. Սուլթանին կենաց։ Պատարագի աւարտումէն ետքը հոգեհանգիստ կատարուեցաւ նոյն եկեղեցւոյ հիմնադիր Երամեան գերդաստանի ննջեցելոց հոգւոյն համար։ Ապա Ն. Սրբազնութիւնը թափօրով առաջնորդուեցաւ Թաղ. Խորհրդարանը, որուն դրան առջեւ կրկին աղօթք ըրաւ Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեանը։ Պահ մը հանգիստ առնելէ ետքը Ս. Պատրիարքը եւ իր հետեւորդները, յատուկ հրաւիրանօք, կառքերով աղջկանց վարժարանը գացին, ուր Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ սարքուած էր սեղան մը՝ որուն նախագահեց Ս. Պատրիարքը։ Բողոքականաց ազգապետ Յակոբ էֆ. Պօյաճեան որ Պէօյիւքտէրէ կը բնակի, երէկ առաւօտ Պատարագի միջոցին ներկայ էր եկեղեցին։ Ս. Պատրիարքը երէկ Պէօյիւքտէրէի մէջ Ասլանեան Յարութիւն, Սմբատեան Մանուկ էֆ.ներու եւ այլոց այցելութիւն տուաւ։

—Ս. Պատրիարքը ինչպէս երէկ գիշեր, այսօր ալ Էսաեանց բնակարանը կը մնայ եւ վաղը Պատրիարքարան կ'իջնէ։

—Ծանօթ արուեստագէտ Տիրան պէյ Ալէքսանեանի յաջողութեան լուրերը կը հասնին Բարիզէն։ Երիտասարդ թաւջութակը, որ արդէն իսկ գնահատուած էր Բարիզեան մէկ քանի սալոններու մէջ, վերջերս հրաւիրուեր է մասնակցելու Ֆիկառօի խմբագրատան սրահներուն մէջ սարքուած պարբերական նուագահանդէսներէն մէկուն, ուր աւելորդ է ըսել թէ ընտրելագոյն բազմութիւն մը հաւաքուած էր եւ որուն կը մասնակցէին առաջնակարգ առդիստներ։ Այդ օտար եւ դժուարահաճ միջավայրին մէջ՝ Տիրան պէյ Ալէքսանեանի նուագածութիւնը մեծապէս գնահատուեր է, եւ Ֆիկառօ՝ գնահատական տողերով վեր կ'առնէ անոր արուեստին նրբութիւնը, զոր աւելի մեծ համբաւի մը արժանի կը դատէ՝ քան ինչ որ ունեցած է մինչեւ հիմայ, ֆրանսական ոստանին մէջ։

—Գումգափուի չորս թաղերու աղքատախնամի հիմնադրած ժողովոյ պակաս անդամներուն տեղ, ըստ պատրիարքական հրամանագրի, երէկ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ընտրութիւն կատարուելով քուէից բացարձակ առաւելութեամբ անդամ ընտրուեցան՝ Տ. Մեսրոպ աբեղայ Սուքիասեան եւ Տեարք Արշակ Բէջէեան, Անդրանիկ Պօյաճեան, Բիւզանդ Ճամճեան, Դաւիթ Գալֆեան, Գրիգոր Մէհտէրեան, Խաչիկ Խանճեան, Կարապետ Ջահրճեան, Հայկ Խօճասարեան, Մարտիրոս Թէլեան, Մկրտիչ Պէգզազեան, Յարութիւն Սիմոնեան, որով հիմնադրած ժողովին անդամոց օրինական 30 թիւը կ'ամբողջանայ։ Տնօրէն Խորհուրդն ալ իր հրաժարականը մատուցեր է։

—Շաբաթ օր Բերայի Էսաեան վարժարանի բարձրագոյն կարգի աշակերտուհիները իրենց ուսուցիչներուն առաջնորդութեամբ այցելեցին Կայս. գեղարուեստից վարժարանը։

—Զէյթունի մէջ գտնուող գետնի մը նկատմամբ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռէն Պատրիարքարան եղած տեղեկագրութեան համեմատ՝ Ս. Պատրիարքը հարկ եղած դիմումը ընելով հեռագրաւ տեղեկութիւն տուած է Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին.

—Տ. Մովսէս եպսկ. Կէօմիւշճեան շաբաթ օր Պատրիարքարան երթալով այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր, Փոխանորդ Սրբազանին եւ Դիւանապետներուն, յետոյ, Երուսաղէմատուն երթալով տեսակցեցաւ Տ. Գէորգ եպսկ. Երէցեանի հետ։

—Տ. Եղնիկ Ծ. Վ. Գալփաքճեան, այսօր կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին Բաղէշ, եւ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ՝ իր հետ կը տանի Արմաշի այս տարուան շրջանաւարտներէն Պ. Արսէն Սիրունեանը։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Գասպար էֆ. Ասլանեան իր դստեր Օր. Արուսեակի ընդ. Արմենակ էֆ. Միքաէլեանի ամուսնութեան առթիւ բարեհաճած է 4 օսմ. ոսկի նուիրել Հիւանդանոցիս։ Մէյմէկ օսմ. ոսկի Լեւոն էֆ. Շահպազ, Զգօն էֆ. Խորասանճեան, Զարեհ էֆ. Խորասանճեան, Գրիգոր Մ. Կարագեան եւ 54 ղրուշ Տ. եւ Տիկին Յակոբ էֆ. Նիկողոսեան։

—Մկրտիչ էֆ. Մանուկեանի ընդ. Օր. Լուծէն Աղազեանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի երեք օսմ. ոսկի նուիրած են Հիւանդանոցիս Տէր եւ Տիկին Սարգիս էֆ. Թաշճեան, մէկուկէս օսմ. ոսկի Տէր եւ Տիկին Բարսեղ էֆ. Սթամպոլլըեան։

—Ռոպէրթ Գոլէճի շրջանաւարտ Տիգրան Յ. Գույումճեան եւ Կիւլպէնկ Յ. Կիւլպէնկեանի վկայականներուն ստացման առթիւ փոխան ծաղկեփունջի մէջիտ նուիրած են Հիւանդանոցիս Բենիամին եւ Սարգիս էֆ ք Խանլեան։

—Հանգուցեալ Տիկին Թէպէր Ինճէեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս Կարապետ էֆ. Ինճէեան։ (Հոգաբարձութիւն)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԲԵՐԱ, 2 Յունիս 1903

Առ Խմբագրութիւն՝ Արեւելքի

Պաշտօնական Օրաթերթիդ՝ չաբաթ օրուան 5269 թիւոյն մէջ, գաւառացի լըքեալ կանանց ծանօթ խնդրոյն նկատմամբ հրատարակեալ տեսնուեցաւ ամփոփում մը, եւ այն՝ իբր թէ իմ գրաւոր տեսութեանցս ամփոփումն եղած ըլլայ։

Հարկ կը զգամ ներկայիս յայտնել թէ՝ հրատարակեալ այդ ամփոփման տողերը բոլորովին այլափոխեալ, տարբեր գոյն, տարբեր իմաստ առած են, եւ չեն պատասխաներ Տեղեկագրի եօթը խորհրդոր հաստուածներուն հանդէպ մի առ մի պարզած իմ բանաւոր խորհրդածութեանց եւ տեսութեանց ամբողջութեանը, եւ թէ միանգամայն ցոյց տրուած հիմնական զօրեղ միջոցներուն՝ յաւիտենականութիւն գաւառաբնակ հայ ժողովուրդի ընտանեկան կապերուն։

Կարող է, Պատ. Խմբագրութիւնդ, այս ամէնը ճշդել Կրօնական Դիւանատունէն, ուր յանձնեալ ըլլալու է եւ իմ պատասխանին։

Աղօթարար

ՀՄԱՅԵԱԿ ԵՊԻՍԿ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՓԼ)

ՊՈՒՔՐԷՇ, 14 յունիս.—Ռումանիոյ հեռագրական գործակալութիւնը բացարձակապէս կը հերքէ այն լուրը թէ Ռումանիոյ բանակը շարժման մէջ եղած ըլլայ։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՀՌՈՄ, 14 յունիս.—Իտալիոյ Թագաւորը Պ. Ծանարտէլլիի յանձնեց նոր նախարարութեան կազմութիւնը։ Պ. Ծանարտէլլի ձեռնարկներ ըրաւ ձախակողմի քանի մը անդամներուն մօտ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիոյ պանքան կը հերքէ շաբաթ օրը սակարանին մէջ ելած այն զրոյցը թէ մտադիր եղած ըլլայ աւելցնել իր զեղչի սակը։

ԺԸՆԷՎ.—Պետական Խորհուրդին նախագահ Պ. Տիտիէ մեռաւ այս առտու։

ԼՈՆՏՈՆ.—Կրինոքի մէջ մեծ հրդեհ մը մոխիր դարձուց կարեւոր շտարաններ։ Եօթ հոգի մեռան եւ չատերը վիրաւորուեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Խաղաղականի մէջ գտնուող ռուսական նաւաբաժնին վրայ քանի մը մարտանաւեր աւելցան։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ծաղկախտը կը ծաւալի Լոնտոնի մէջ։ Կը վախցուի որ այդ համաճարակը սաստկանայ, եթէ տաքերը սկսին։

ՄԱՏՐԻՏ.—Պ. Սիլվէլա յայտարարեց թէ պէտք է վերջ տալ Վատիկանի ու Սպանիոյ միջեւ այնքան անճահաբար սկսուած խնդրոյն՝ կրօնական միաբանութեանց մասին։

ԲԱՐԻԶ.—Օ'Քոնոր զօրավարին ճառը (Արեւելքի չաբաթ օրուան թիւին մէջ) զոր արտասանեց Ֆիկուիկցիներու պատուիրակներուն ներկայութեանը, բառ առ բառ թարգմանուեցաւ բնիկներուն, որոնք անայլայլ, անշարժ ու լուռ ունկնդրեցին. յետոյ խոնարհեցան։ Զօրավարը յայտարարեց թէ պատուիրակները առանձին պիտի թողու իր ներկայացուցիչներուն հետ ու պիտի հաղորդէն Ֆրանսայի կառավարութեան որոշումները։ Բնիկներէն մէկը յառաջացաւ եւ ուզեց զօրավարին ձեռքը սեղմել, բայց այս վերջինը մերժեց եւ ձի նստելով հեռացաւ։ Զօրավարին թէ՛ ճառը եւ թէ այդ խիստ ընթացքը մեծ տպաւորութիւն մը գործեց ներկաներուն վրայ։ Քիչ ետքը Ֆրանսացի հարիւրապետ Պ. Ֆարիօ Ֆիկուիկցիներու պատուիրակներուն հաղորդեց իրենց անձնատուութեան պայմանները եւ քսանըչորս ժամ պայմանաժամ տուաւ, որպէս զի Ֆիկուիկցիներուն հետ խորհրդակցելով պատասխան մը բերեն։ Հարիւրապետը ըսաւ թէ պայմանները անփոփոխելի են. ամբողջութեամբ կը մերժուին կամ կ'ընդունուին։

—Բաթրի Ֆրանսէզի դաշնակցութեան անդամները չորեքշաբթի օրը, կէս օրին, Նէօյլի մէջ մեծ հացկերոյթ մը տուին։ Պ. Ժիւլ Լըմէթրի մօտ, որ կը նախագահէր, բազմած էին Պ. Պ. Ֆրանսուա Քոբէ, Քավէնեաք, Տրիւմոն եւայլն։ Բաժակաճառեր արտասանուեցան։ Իրիկուան ընդհանուր ժողով մը գումարուեցաւ դռնփակ։ Լրագրի թղթակիցները չընդունուեցան։ Խորհրդակցութեանց առարկայ եղան ներքին կազմակերպութեանց վերաբերեալ խնդիրներ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թայմզ Բարիզի իր թղթակցէն մէկ հեռագիրը կը հրատարակէ որ դիտել կուտայ թէ մասնաւոր կամ վերջնական կարեւորութիւն մը պէտք չէ տալ այն իրողութեան թէ արտաքին գործոց Նախարար Պ. Տէլքասէ Պ. Լուպէի հետ Լոնտոն պիտի երթայ՝ այսինքն թէ պէտք չէ յուսալ որ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը եւ արտաքին գործոց նախարարը Անգլիա գտնուած միջոցին որ եւ է միջազգային խնդիր նկատողութեան պիտի առնուի։

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Չէմպըրլէնի ծանօթ ծրագիրը բաւական քննադատուեցաւ։ Նախարարապետ Պ. Պալֆուր ալ խօսելով յայտարարեց թէ մաքսային դրութիւնը բոլորովին փոխելու համար պէտք է նախապէս քննել եւ ուսումնասիրել այդ ծրագրին վերաբերեալ բոլոր իրողութիւնները։ Պ. Պալֆուր ըսաւ թէ վերջնական կարծիք մը չի կրնար յայտնել, վասն զի դեռ վերջնական գաղափար մը կազմած չէ։ Սըր Հէնրի Քէմպպէլ Պէնըրմէն ալ խնդրեց նախարարութենէն որ այդ ծանր խնդիրը վճռաբանութեան ենթարկուի։ Յայտարարեց նաեւ թէ ընդդիմադիրները իրենց կողմը ունին հանրային կարծիքը՝ Պ. Չէմպըրլէնի ծրագրին դիմադրելու համար։

—Ընդհանուր կարծիքի մը նայելով առայժմ նախարարական տագնապ մը յուսալի չէ։ Պ. Չէմպըրլէն ներկայ նստաշրջանին պիտի յետաձգէ իր ծրագիրը, բայց աշնան նորէն ձեռք պիտի առնէ։ Իրաց կացութեան պահպանման համար բաւական երաշխաւորութիւն մըն է թէ Պ. Չէմպըրլէն Երեսփ. Ժողովին մէջ չէ խօսած եւ թէ հրաժարելու մտադրութիւն չունի։ Սա յայտնի է որ նախարարներու մեծամասնութիւնը աննպաստ են մաքսային ծրագրին։ Խորհրդարանին արձակուրդին ատեն գաղթային նախարարը իր գաղափարները տօր ծէ ու եթէ աշխատին, միւս նախարարները պիտի հրաժարին։ Վերջապէս, ընդհանուր կացութենէն սա կը հետեւի թէ ներկայ դահլիճը պաշտօնի վրայ պիտի մնայ, մինչեւ Խորհրդարանի նստաշրջանին վերջը՝ այսինքն օգոստոսի սկիզբները։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 31 Մայիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	19 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	24	22
Ամէնէն վար գին	»	24	19
Ռումէլիի Երկաթուղի գոց.	ֆր.	129	37
Ամէնէն բարձր գին	»	129	75
Ամէնէն վար գին	»	128	50

ԲԱՑՈՒՄ 2 Յունիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Գ.	Բ. Կ.	24	22
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	130	12
Շիրքէթի Խայրիէ		20	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթմ.		—	—
Յօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	55
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6	12
» ժուիսանս		1	75
» պարտաթուղթ		482	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		497	50
Թրանսվալ		115	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		267	—
Լավրիոմ		80	50
Անատոլըի երկաթուղի բաժնեթուղթ		12	20
« պարտաթուղթ	«	527	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	111	20
» » » չէք	»	109	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	67
» » » չէք	»	22	63 3/4
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	06

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	20
Անգլիական ոսկի	»	109	38
Հոլ էմբէրիալ	»	90	10
Քըիմից	»	51	08
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	03
Մէթալիք	»	—	—
Ի ւպի Թղթադրամ	Օ. Ո.	5	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Յունիս

Անգլիական Քոնսոլիտէ		91	87
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		60	30
» » » Դ. բաց.		31	25
» » » Դ. գոց.		31	23
Օսմանեան Պանքա		14	12
Ռուսական 1890		—	—
Հելլէնական 5 %		42	—
» Մոնոփոլ		45	—
Պուլկարական 1888		93	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		106	—
Բրազիլիա		104	—
Թրանսվալ		4	62
Այտընի երկաթուղի		14	50
Փոխանակագիր		25	36 1/4

ԲԱՐԻԶ, 12 Յունիս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		98	35
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	31	80
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. գոց.	»	31	77
» » » Բ.	»	61	30
» » » Գ.	»	28	90
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	603	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	132	—
Օսմ. մաքսատուն	»	481	—
Օսմ Ռէժի	»	380	—
Փրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	504	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1088	—
Իտալական Ռանթ	»	103	90
Սպանիական արտաքին	»	89	97
Թրանսվալ	»	118	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	165
Դրամազեղչ	»	—	—

ՊԷՐԼԻՆ, 12 Յունիս

Ռուպլը	ֆր.	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	135	20
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	103	10
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	265

ՎԻԷՆՆԱ, 12 Յունիս

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆր.	239	60
Ռումէլի երկաթուղի	»	122	30
Օսմ. Ռէժի	»		—

ՊՐԻՒՍԷԼ, 12 Յունիս

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		31	40
Ռումէլի երկաթուղի		127	75

Օ ԲՐՕԿՐԷ

ՄԻԵՒԵՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԼՈՒԱՑՔ-ԱՐԴՈՒԿ ԵՒ ԳՕԼԱՅԻ

49 Բերա Թագսիմ, Վալիսի Չեշմէ փողոց 49

Կը ծանուցուի արգոյ հասարակութեան թէ՝ հաստատուած է լուացք–արդուկ–գօլայի գործարան մը, ուր բոլորովին նոր դրութեամբ կը պատրաստուի արանց եւ կանանց ամէն տեսակ գօլայի եւ արդուկի վերաբերեալ գործեր։

Օ ԲՐՕԿՐԷի նշանաբանն է

Խնամք, մաքրութիւն, փայլունութիւն եւ արագութիւն

Մասնաճիւղեր.—Բերա շրջուն գործակալ Ֆ. Ֆրանքի, Կ. Պոլիս Թորգոմ Իշխան Պէյ խան թիւ 1, Գատըգիւղ Գրիգոր Սիւրմէեան նաւամատոյցին մօտ Յունաց եկեղեցւոյ դէմ եւ Բազար Եօլի փողոց Նորաշէն փուռին կից իր բնակարանը։

Բերայի պատուարժան յաճախորդներէն կը խնդրուի որ հաճին հասցէնին իմացնել, որպէս զի էրենց հաւաքիչ զրկուի։ 1—4

ԱՌ ՆՈՒՎՕ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ՌՍՋՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ղալաթիա, Եէնի ճամի փողոց, թիւ 55

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուի պատի թուղթեր, վարագոյր, սփռոց, ոսկեզօծ շրջանակներ, եւլն. եւլն.։

Գիները խիստ դիւրամատչելի են։ 12—52

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

ԽԱՆԻ ԳԱՐԵՋՐԱՏԱՆ ՎՐԱՅԻ ՅԱՐԿԸ

(Ժէն- Չաբլաճեանց դէմը)

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն՝ երաշխաւորեալ։ Ինչպէս նաեւ կատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

ՕՍՄ. ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏ

ԸՆՏԻՐ ԿԻՐ ԵՒ ՇԱՂԱԽ

ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՐԱՆ, ՍԹԵՆԻԱ

Կ. ՔԷՕՍԷՕՂԼՈՒ, Գ. ԼԻՆԱՐՏՕ ԵՒ ԸՆԿ.

Այս կիրը, որուն սպառումը մեծապէս աւելցած է վերջին երկու տարիներուն մէջ, շատ կարեւոր բարւոքում մը կրած է շնորհիւ ճարտարագէտ Պ. Կ. Լինարտոյի, որ գիտական երկար հետազօտութիւններէ յետոյ, յաջողած է գտնել գերազանցապէս խորչլիք կիր մը։ Լաւագոյն արդիւնքներ տուած է այս կիրը, ծովու եւ անուշ ջուրին տակ։ Օտար առաջնակարգ խորչլիք կիրերէն աւելի աղէկ է անվիճելի կերպով։ 200 օսմ. ոսկիի պարգեւ մը պիտի տրուի անոր, որ ապացուցանէ թէ այս կիրը խորչլիք չէ գերազանցապէս։ Երեք պայմաններ կը միացնէ իր մէջ.— Խնայողութիւն, առողջարար հանգամանք, հաստատունութիւն։

Կեդրոնական մթերանոց, Կալաթա, Քալաֆաթ–Եէրի, թիւ 63, ստաղձավաճառ Պ. Քէօսէօղլու Խորալամպոսի մեծ մթերանոց։ Մասնաճիւղերն են Պոլիս, Քէրէսթէճիլէր, թիւ 394, Գատըգիւղ քարափին վրայ, Եանի Միքայիլի քով, Սամսոն Անտոնօղլու Եղբարք։ 1 —104

Անատօլու Օսմանըը քիմուր եօլու

Ի Լ Ա Ն

Հայտար Փաշա – Էնգարէ խաթթընտա վուգու պուլան եսումիւրթա նագլիյաթընա ախտ 16 նումէրօլը թէվզիլաթէ վէ մուվագգաթ պիր գըթա թարիֆաի ճէտիտէ իլէ Էսքիշէհիր–Գօնեա խաթթընտա վուգու պուլան եսումիւրթա նագլիյաթընա ախտ 126 նումէրօլը վէ ֆի 15 թըշրինի սանի 1896 թարիխլի թէվզիլաթէ վէ մուվագգաթ թարիֆա ֆէսխ ու իլղա վէ իշպու մէյզա թարիֆանըն եէրինէ գաիմ օլմագ իւզրէ այնի նումէրօ իլէ մուրագգամ տիկէր պիր թարիֆանըն թաբըի մէվգիի թաթպիգէ վազ իտիլէճէկի վէ պու պապտա իգտիզաի մաֆասսալէ իսթիհսալինէ արզուքէշ օլանլարըն սթասիօնլարա վէ Հայտար Փաշատա ումուր թիճարիյէ թաֆթիշինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունըր։ Միւտիրիյէթ

Հայտար Փաշա

Ֆի 30 մայիս էֆրէնճի 1903

ԳԼԽԱՑԱՒԵՐ
ԿՈՒԱՐԱՆԱ
GUARANA
ԿԴՐՈՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ի ՓԱՐԻԶ.

Այս բուսային ու բնական փոշիին մէկ ծրարիկը քիչ մը շաքարոտ ջուրի մէջ հալեցնելով, կը բաւէ ջնջելու համար գլխացաւերը կամ ամենէն բուռն ջղացաւերը, առանց վնասակար ազդեցութեան ստամոքսին վրայ։
Կեդրոն. ի Փարիզ, Վիվիէն փողոց, Թիւ 8 և դեղարաններ A.

ԻՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան, մայրերը անոնց լաւ սննդարար ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղոցն սնուցանելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիէռ, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը չօքօլաի պէս խիստ քաղցրահամ է և միեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամը սնունդ կը պարունակէ, զոր ուստի տղաք կը սնանին, կ'ուժովնան, կ'ածին, կը կայտառնան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ Ֆոսֆաթին Ֆալիէռով սնեցող տղաք, քաջառողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մորդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին աստիճանի ոյժ, սնունդ և կորով կու տայ։

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ
16—26

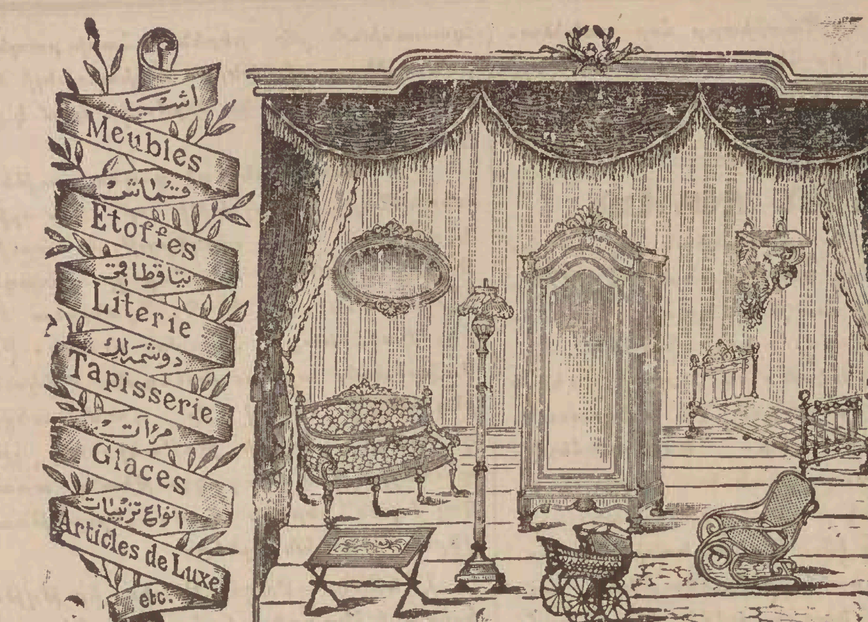

ԱԼԻ ՐԻԶԱ ԷՖԷՆՏԻ

Էղալաթիայի Հայոց եկեղեցիի դէմ թիւ 25
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ՆՈՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԼԱՌՈՒՍ

Ամէնէն կատարեալը, ամէնէն նորը, լաւագոյնը, եւ բոլոր Ֆրանսական հանրագիտարաններուն մէջ ամէնէն լաւ պատկերազարդուածը։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը որ Ֆրանսայի մէջ խիստ մեծ յաջողութիւն մը ունեցած է, նպատակ ունի գոհացում տալ այն անձերուն որոնք կը փափաքին ունենալ փոքր թուով հատորներով, լուրջ կատարեալ և իրականաբար նոր հանրագիտակ բառարան մը։ Ականաւոր գրագէտներէ և գիտուններէ շարադրուած, նկատի առած է գիտութեանց և ճմտութեան ամէնէն վերջին հիւթը, մարդկային գիտութեանց ամէն ճիւղերուն մէջ։ Միանգամայն կը պարունակէ բազմաթիւ պատկերներ ամենամեծ խնամքով պատրաստուած (նշանաւոր անձերու, արուեստի և հոյակապ շինուածներու, տարազներու և թիթեռներու, երկրաչափական պատկերներու, կենդանիներու և տունկերու, սեւ և գունաւոր աշխարհագրական քարտէսներ)։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը 16 երեսնոց, իւրաքանչիւրը 50 սանթիմի տետրերով կը հրատարակուի, և 1897 Ապրիլ 1էն ի վեր շաբթէ շաբաթ լոյս կը տեսնէ։ Առ նուազն 400 տետր պիտի ըլլայ, որոնք 7 հատոր պիտի կազմեն. բաժանորդները կրնան, եթէ նախամեծար համարին, գործը ընդունիլ 10 տետրէ բաղկացեալ անկազմ սերիներով, անկազմ կամ կազմուած հատորներով, երենց հրատարակութենէն վերջ։ Առաջին երեք հատորները արդէն ծախու են։

Պայմանաւոր բաժանորդագինը հետեւեալն է. { 190 ֆրանք աղանձին տետրերով կամ սերիներով եւ կամ Թղթակազմ հատորով / 225 ֆրանք կազմուած հատորով, (demi-chagrin), կարմիր, սեւ կամ կանանչ։

Վճարումը կ'ըլլայ (Բարիզի վրայ մանդաներով) չորս անգամէն, իւրաքանչիւրը հաւասար, այսինքն վեց ամիսը անգամ մը, պայմանաւ որ առաջին վճարումը ըլլայ ստորագրուած օրը։

Պայմանաւոր բաժանորդագրութեան գրուելով, ստորագրուողը գերծ կը մնայ ապագայ գինի բարձրացումներէ, նոյն իսկ եթէ աւելի պրակներ ալ հրատարակուելու ըլլան։ 587

ԳՐԱՏՈՒՆ ԼԱՌՈՒՍ, Բարիզ, Մօնբառնասի փողոց, թիւ 17։ Ձրիաբար կը ղրկուի 16 երեսնոց պրակ մը՝ երբ նմոյշ պիտի ղրկուի հրեպարեմ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 Թուականը (20 Սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Բաղչէ Ղաբուի

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի Հ. փողոց, Օսմ. Նամազկեաճ դէմը։

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաշօֆ
Մահմուտփաշա, Զարզալը խան, թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

COMP. RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Գշ. 3/16 Օտեսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 4/17 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա, ժամը 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիայէն (Բորդ-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ, Թարապուլուս-Շամ։
Եշ. 5/18 Սէվաստաբոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Ուր. 6/19 Օտեսա ժամը 10ին միջօրէն առաջ։
Շբ. 7/20 Տարտանէլ, Այնորոզ, Սելանիկ, Իզմիր, Քիոս, Թարապալուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բորդ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ
ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ
ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ եւ ՕՃԱՌԻ

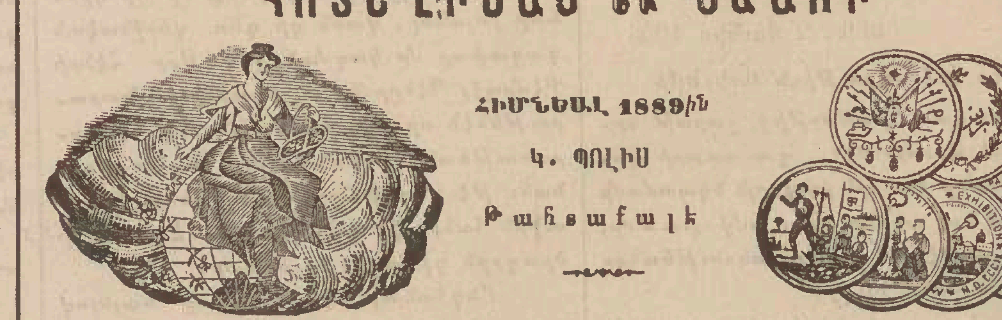

ՀԻՄՆԵԱԼ 1889ին
Կ. ՊՈԼԻՍ
Թահթաքալէ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՑ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ և տաշինակարգ մեքենաներով օժտեալ ու եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամեն նուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաեւ Թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզօճառներ։

Ցեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու առրանց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու չափազանց աժանութիւնը։ Փափաքողներուն քաթալոկը ձրի կը ղրկուի։

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրոսոտի Պաք Կ. Ինճիճեան Որդիք վաճառատուները, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու էջ դիմել գործակալութեանց որ ի ստորեւ, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցաբերութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով։

ԲԱՐԻԶ.—	Պ. Պ. Լաքառիէռ Որդի եւ Ընկ. 28.—Ռիւ Շաթօտէօն։
ՊՈՄՊԱՅ.—	Պ. Պ. Ապքար եւ Ընկ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—	Պ. Մ. Գալֆաեան.
ԳԱՀԻՐԷ.—	Պ. Հ. Ռոզանթալ.
ՌՈՒՍՋՈՒԿ.—	Պ. Պ. Կ. Ինճիճեան Որդիք.
ՎԱՌՆԱ.—	Պ. Կէռոն Արտիթի
ԶՄԻՒՌՆԻԱ.—	Պ. Հայնրիխ Վառնինկ.
ՍԵԼԱՆԻԿ.—	Պ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ԻՒՍԿԻՒՊ.—	Պ. Մ. Բափուանօ.
ՊԷՅՐՈՒԹ.—	Պ. Ֆրանքէլ Շիֆֆնէր.
ՍԱՄՍՈՆ.—	Պ. Պ. Պետրոսեան Եղբարք.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ.—	Պ. Արիս Կ. Ինճիճեան.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ.—	Պ. Պ. Վ. եւ Մ. Մեծատուրեան.
ԻԶՄԻՏ.—	Պ. Յակոբ Մումճեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ.—	Պ. Յակոբ Բոզմատոյ.

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՐՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Co.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի եառեւ
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ Թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար Զարշը պոյը, Թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ ուի տունը։

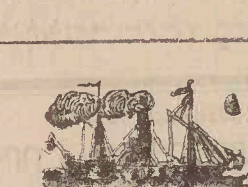

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԵԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Յունիս 16ին Սիռէասի, Մարսիլիայէն։
» 22ին Միենէրկի, Սեւ ծովէն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Յունիս 17ին Սիռէասի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովոռոսիսք։
» 23ին Միենէրկի, ուղ. Մարսիլիա։
Ծանեօ ուղղակի Բարիզի համար։
Առաջին կարգի 245 Ֆրանք. Բ. կարգ 175 Ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաքէօյ փողոց։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Զուտ փոխադարձ հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ դրամը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը։ 1901ին ապահովագրեալոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ կը յանձնուած բոլիսներէն աւելի անկաշկանդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է ըլլայ պաշտման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին, անձնատուութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի առթին։ Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագրին վճարել յետոյ, առանց յետոյ ապահովագրեալին հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումը. յետաձգեալ ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանգերձ վճարելով. մէկ տարեկան ընելէ յետոյ բոլոր կռուան չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագինները։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայմանն ալ ունի, որ աշխարհի մէջ գործածուած պայմաններէն ամենէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քէնէշ Պատուեկալ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուէյտոյ խան
Վայվոտա փողոց, Վէթալիս խան Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ամսեան երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավլա	2945
Սուլթանիա	8845	Թերիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիբրիա	2935
Եթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Ուլտոնիա	7269	Շէրպուրկ	161

Դիմել առ ՃՈԼԻ և ՍԻԿԷՐ Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8 Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօգօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքթ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անծէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլօ	3709	Ցիթօ	1735
Արխուգօ	2274	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միրատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սոէբօ	1200
Պորտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրացիօ	3600	Մոնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաբօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօբիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Եպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օձիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրբիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրագօ	1841	Կլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Կօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Կօմօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանդրօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գլիօ	2697	Գալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գոլոբատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Վասքօ շոգենաւը, Նաւապետ Կրին, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած, պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։
Մօրոէօ շոգենաւը, Նաւապետ Պօքսօլ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է։
Ալէբբօ շոգենաւը, Նաւապետ Պենկամ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուի ամսոյս 15ին։

Դիմել առ գործակալը Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թ. 23—24. Փիւշէքճի Միւէթ խան. Ղալաթիա 277

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Արմէնեան	10500	Եճիբշիան	3500
Քէստրիան	10500	Արբժ.րն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Քօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գազոնիան	8000	Ալզաշիրն	2500
Ֆլօրենիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վավօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լեսպօն	80
Եապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 մաքսատան կից առեւ

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի, Պօրտոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք։

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Րամսէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէբթիս	2400
Թէպըըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարօս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբըն	1500
Մարքօթիս	2500	Գիւլէա	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Ուէթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
134 31. Ճէյմս Սդրիթ Լիվրբուլ։

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (65)

ՑՈՐԺԻՆԵՆԷ ՏԸՐ ՊՕՒԱՆԿՈԲԷ

ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ

ԺՕՐԺԻ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Է

Դոնապանուհին բարձրահասակ կին մըն էր, տարիքներու բեռան տակ կքած. բայց իր դիմագիծերը պահած էին երիտասարդական կերպարանք մը, որ կը հակասէր ձիւնի պէս ճերմակ իր մազերուն հետ։

Աչքերը կրակոտ, գոյնը Թարմագեղ էր. առանց դժուարութեան կարելի էր գուշակել Թէ ան գեղեցիկ եղած էր ատենօք։

Շատ պարզ ու վայելուչ կերպով հագուած էր. երբեք անոր վրայէն կարելի չպիտի ըլլար հասկնալ անոր ունեցած երբեմնի դիրքը։

—Սուրէն փողոցը հաստատուած Պ. Տորժէրի քեռորդին եմ, պատասխանեց Մաքսիմ ապշահար։

Տիկին Բիրիաք զարմացական շարժում մը ըրաւ, եւ քիչ մը չփոթահար մնաց։ Նորին դարձաւ, հաւանաբար աչքէ անցընելու համար խցիկը, որպէս զի ապահով ըլլայ Թէ հիւր ընդունելու վիճակին մէջ կը գտնուէր ան. վայրկեան մը տեւեց այդ զննութիւնը։

Տիկին Բիրիաք հանդարտեցաւ սակայն, ու ըսաւ պարզօրէն.

—Հաճեցէք ներս մտնել, պարոն։ Ներեցէք ասանկ տեղ մը ձեզ ընդունելուս համար։

Մաքսիմ շատ կը զարմանար դռնապանուհիին այս բարեկիրթ շեշտը լսելով. նուազ չզարմացաւ, սենեակը լայնարձակ ու լուսաւէտ գտնելով, վայելչօրէն կահաւորուած։

Սենեակին մէջ կային սրահակալով մահճակալ մը, Ուէթրէխթի մաշած թաւիշով պատած թիկնաթոռներ, եւ Լուի ԺԶ. պատի ժամացոյց մը՝ վառարանին վրայ։

Հին օթոցէ վարագոյրի մը եզրին ծածկուած էր դուռ մը, ուրկէ ուրիշ սենեակ մը կ'երթցուէր։

Դռնապանուհիին խցիկը փոքր յարկաբաժին մըն էր։

Տիկին Բիրիաք ձեռարուեստով կը զբաղէր, որովհետեւ սեղանի մը վրայ սփռուած էին ամէն տեսակ փոքր առարկաներ, արուեստական ծաղիկ շինող գործաւորուհիներու յատուկ. արոյրի թել, անթափ մետաքս, բուրդէ եւ բամպակէ թելեր, սոսինձի ամաններ, վէտ վէտ ընելու արդուկներ, նկարուն թուղթի թերթեր։

Նոյն իսկ մամռաւոր վարդի մեծ դէզ մը կար բոլորովին պատրաստ՝ զոր կրնար տանիլ այն գործարանատէրը, որուն յանձնարարութիւնները կը կատարէր տիկին Բիրիաք։

—Նստեցէք, պարոն, ըսաւ այրին, աթոռ մը հրամցնելով իր հիւրին։ Թոռս յաճախ խօսած է ձեր վրայ, ու ինծի համար մեծ պատիւ մը կը համարիմ ձեր ըրած այցելութիւնը։

—Ես ալ այդ տղուն վրայ խօսիլ կ'ուզէի ձեզի հետ, ըսաւ Մաքսիմ, աթոռին վրայ նստելէ յետոյ։ Ժօրժէ անշուշտ ձեզի պատմած ըլլալու է Թէ անցեալ իրիկուն մեծ ծառայութիւն մը մատոյց ինծի։

—Ո՛չ, պարոն, բան մը չըսաւ ինծի։

—Ի՛նչ, ձեզի չըսաւ Թէ զիս ազատեց պրծելու այնպիսի մարդոց ձեռքէն, որոնք կ'ուզէին չարութիւն մը ընել ինծի։ Գիտէի անոր շատ խելացի տղայ մը ըլլալը, բայց գաղտնապահ ըլլալը նոր կ'իմանամ։

Տիկին Բիրիաք լուռ մնաց։ Մաքսիմ կարծեց Թէ իր Ճոռան վրայ եղած գովեստը անտարբեր ձգած է պառաւը։

—Ինչ որ ալ ըլլայ, տիկին, յարեց Մաքսիմ, ես երախտապարտ եմ անոր, ու հարկ է որ հատուցանեմ իմ երախտագիտական պարտքս։ Այնքան երիտասարդ է որ չի կրնար օգտակարապէս գործածել անոր սահմանած փոքր գումարս։ Խորհեցայ Թէ աւելի լաւ կ'ըլլար ձեզի յանձնել այդ գումարը, եւ հիմա...

Մաքսիմ խօսելով հանդերձ կը փնտռէր իր Թղթապանակը։ Այրին շարժուձեւով մը կասեցուց զայն։

—Շնորհակալ եմ պարոն, պատասխանեց տիկին Բիրիաք աչխուժով։ Թոռս պատուաւորապէս կը ճարէ իր ապրուստը։ Ես ալ աշխատելու վիճակին մէջ կը գտնուիմ դեռ։ Ոչ մէկուն օգնութեան պէտք ունինք։ Կը խնդրեմ որ չպնդէք այդ մասին։

Այս խօսքերը այնպիսի չեշտով մը արտասանեց որ Մաքսիմ զգաց Թէ սխալ ճամբու կը հետեւէր։

—Ներեցէք, տիկին, մրմնջեց Մաքսիմ։ Ձեզ տեսածիս պէս հասկնալու էի Թէ միշտ այս վիճակին մէջ չէք գտնըւած, որուն պատճառ եղած են անիրաւ դժբաղդութիւններ։

—Պարոն, կը սխալիք։ Խեղճ արհեստաւորի մը այրին եմ, ու այն զաւակը զոր կորսնցուցած եմ քանի մը տարի առաջ, դրամատան մէջ հաւաքիչ էր, պարզ զինուոր ըլլալէ առաջ։ Բայց ատիկա պատճառ մը չէ որ դրամական նուէր մը ընդունիմ։ Չեմ գիտեր Թէ Թոռս արժանի՞ է այդ նուէրին, բայց ապահով եմ Թէ պիտի մերժէ զայն։

—Դէթ կրնամ մօրեղբօրս յանձնարարել զայն, ինչ որ ըրած եմ արդէն։ Երէկ խնդրեցի անկէ աւելցնել Ժօրժէի Թղթակը եւ նամակները տանիլ բերելէ տարբեր գործի մը յատկացնել զայն։ Ժօրժէ ամէն յարմարութիւն ունի, լաւ պաշտօնեայ մը ըլլալու համար. պիտի ջանամ պաշտօնի կոչել տալ Պ. Տորժէրի գրասենեակներուն մէջ։

—Անհունապէս երախտագիտութիւն կը յայտնեմ, պարոն, բայց կը փափագիմ որ Թոռս ցամաքային կամ ծովային զինուոր ըլլայ հօրը պէս։ Տակաւին շատ երիտասարդ է զօրագունդի մը մէջ մտնելու համար, բայց կրնայ իբր նաւու մանչ աշխատիլ, ինչ որ մտերս պիտի ընէ։ Հետեւաբար Պ. Տորժէրի քով չպիտի մնայ։ Արդէն հակառակ իմ կամքիս հոն մտաւ։

—Եալթա կոմսուհիին պաշտպանութեամբ։

—Ի՛նչ, գիտէք այդպէս ըլլալը։

—Մօրեղբայրս ըսաւ ինծի։ Նաեւ յայտնեց Թէ այդ կինը շատ կը շահագրգռուէր ձեզմով, այն մեծ ծառայութեան պատճառաւ զոր իր հօր մատուցած է ձեր որդին։

—Բանի որ Պ. Տորժէր այդ պատմութիւնը ըրած է ձեզի, նաեւ աւելցուցած պէտք է ըլլայ Թէ զիս չի ճանչնար։

—Սակայն գիտէ Թէ Բարաշինէ փողոցը կը բնակիք։

—Անտարակոյս, տիկին կոմսուհին ըսած պիտի ըլլայ անոր։ Ժօրժէն դրամատան մը մէջ պաշտօնի դնելու գաղափարը անոր կողմէ յղացուած է։ Ջնամարձակեցայ հակառակիլ այդ որոշման, բայց կոմսուհին չպիտի կրնայ արգիլել որ Թոռս իր կոչման հետեւի։

—Յաճախ կը տեսնէ՞ք տիկին Եալթան։

—Բնա՛ւ, պարոն, ըսաւ տիկին Բիրիաք աշխուժով։ Զաւակս զայն կը ճանչնար այն թուականէն սկսեալ, երբ դեռ կը գտնուէր Ռուսիոյ մէջ։ Կոմսուհին Թէեւ տղայ էր այն ատեն, բայց բնաւ չէ մոռցած զայն։ Վերջերս երբ Բարիզ եկաւ հաստատուելու, Ժօրժէն իր քով կանչել տալով յայտարարեց Թէ իր ապագային հոգը ինք կը ստանձնէր, եւ Թէ իբր սկզբնաւորութիւն՝ գործ մը գտած էր։ Ժօրժէ չհամարձակեցաւ մերժական պատասխան տալու, ու ես ալ չուզեցի մերժել բարեհաճական արարք մը, որ կը պատուէ զաւկիս յիշատակը. բայց իմ կարծիքս չանուեցաւ երբեք։ Մտադիր եմ ընդհուպ գրել տիկին կոմսուհիին, յարգալից կերպով խնդրելու համար անկէ, որպէս զի Թոյլ տայ Ժօրժէի, ուրիշ ասպարէզի մը հետեւելու։

(Շարունակելի)